

Прикарпатський національний університет імені

Василя Стефаника

Національно-науковий інститут мистецтв

Кафедра образотворчого і декоративно-
прикладного мистецтва та реставрації

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на здобуття другого (магістерського) рівня вищої освіти

на тему: **ТВОРЧИЙ ДОРОБОК ПЕТРА ПРОКОПІВА**

Виконав:

студент II курсу

спеціальності 023 – Образотворче мистецтво,

декоративне мистецтво, реставрація

денна форма навчання

Микитін А.В.

Керівник: канд. мистецтвознавства,

доцент Попенюк Ю.А.

Рецензент: кандидат педагогічних наук,

доцент Шпільчак В.А.

Івано – Франківськ - 2023

Зміст

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ І. ІСТОРИОГРАФІЯ ТА ДЖЕРЕЛА ДОСЛІДЖЕННЯ.....	6
РОЗДІЛ ІІ. РОЗВИТОК ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА ПРИКАРПАТТЯ ДРУГОЇ ПОЛОВИНИ ХХ – ПОЧАТКУ ХХІ ст.	13
2.1. Історико-культурний розвиток Прикарпаття другої половини ХХ ст. – початку ХХІ ст.....	13
2.2. Біографія Петра Прокопів в контексті розвитку образотворчого мистецтва Західної України останніх десятиліть ХХ ст. – початку ХХІ ст.....	28
РОЗДІЛ ІІІ. ТВОРЧА ТА ВИСТАВКОВА ДІЯЛЬНІСТЬ ПЕТРА ПРОКОПІВА.....	38
3.1 Авторська стилістика та професіоналізм у різних видах монументально-декоративного мистецтва.....	38
3.2 Індивідуальна манера та творча інтерпретація в графічних та живописних творах митця.....	43
3.3 Виставкова та педагогічна діяльність Петра Микитовича Прокопів.....	46
ВИСНОВКИ.....	55
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	59
ДОДАТКИ.....	65

Вступ

Актуальність теми дослідження. Івано-Франківськ є містом, де здійснюється багато культурних та художніх проєктів. Місто має велику культурну та мистецьку спадщину. Тому дослідження творчості місцевого художника Прокопіва Петра Микитовича має велику актуальність.

Вивчення творчості Івано-Франківського художника може допомогти краще зрозуміти творчість художників Західної України в цілому. Крім того, таке дослідження може сприяти збагаченню культурного життя міста та країни взагалі, а також може привернути увагу до мистецької спадщини Західної України.

Також слід зазначити, що в Україні все більше зростає інтерес до мистецтва та культури, що створює потребу у більш глибокому вивченні художньої спадщини нашої країни. Тому дослідження творчості художника може відповісти на потребу суспільства в збільшенні кількості наукових досліджень у цій області.

Більшість творів мистецтва створено на Івано-Франківщині у період другої половини ХХ – початку ХХІ ст. В той період не приділяли достатньо уваги дослідженню мистецького життя регіону в даний період. Тому є актуальним здійснити комплексний аналіз творчості Прокопіва Петра Микитовича

Мета дослідження – розкрити художньо-образні особливості творчості митця, аналіз його мистецького стилю та техніки, визначення його місця у сучасному мистецтві, а також розуміння впливу його творчості та культурне життя міста, регіону чи країни в цілому.

Виявлення нових, невідомих раніше фактів про життя та творчість художника, розкриття його унікальної творчої унікальності, а також оцінка його значення для мистецтва та культури в цілому.

Реалізація поставленої мети передбачає вирішення таких **завдань**:

- проаналізувати історіографію дослідження;
- простежити історико-культурний розвиток Прикарпаття другої половини ХХ ст.. – початку ХХІ ст.;

- охарактеризувати розвиток образотворчого мистецтва в творчості Прокопіва Петра Микитовича;
- простежити авторську стилістику та професіоналізм;
- ознайомитись з виставковою та педагогічною діяльністю Прокопіва Петра.

Об'єкт дослідження – життєвий та творчий шлях, взаємодія з культурним середовищем та розвиток образотворчого мистецтва Прикарпаття другої половини ХХ – початку ХХІ ст.

Предметом дослідження є мистецька творчість художника, яка включає в себе різні жанри та напрями мистецтва: живопис, мозаїка та графіка.

Територіальні межі дослідження охоплюють Івано-Франківськ.

Хронологічні межі дослідження охоплюють другий період ХХ – початку ХХІ ст.

Методи дослідження в залежності від зазначених завдань використовувались такі методи дослідження:

- аналіз творів мистецтва – опис, порівняння з іншими творами та контекстами, визначення особливостей стилів та техніки;
- дослідження життєвого та творчого шляху художника – збір інформації про його біографію, освіту, професійну діяльність;
- аналіз технік та методів, що використовував художник – вивчення технологій та матеріалів, з яких він створював свої твори, дослідження технічних особливостей;
- критичний аналіз – оцінка творчості художника з точки зору її значущості для мистецької традиції, розвитку мистецтва;
- інтерв'ю – бесіда з художником, дослідження його думки про свою творчість, місце в мистецтві;
- дослідження джерел – вивчення архівних документів та інших джерел.

Практичне значення наукової роботи полягає в тому, що творчості художника вносить вагомий внесок у збереження та розуміння культурної

спадщини, а також наукову роботу можуть використовувати в освітніх програмах для вивчення мистецтва допомагаючи студентам та вчителям краще розуміти творчий процес, вивчати стилі та техніки.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в виявленні інноваційних технік, які він використовував, з'ясування впливу його творчості на інших художників та на розвиток мистецтва в цілому, а також у відновленні забутого або невідомого етапу в творчому житті художника.

Обсяг та структура роботи – основний зміст роботи викладено на 58 сторінках. Дана робота складається з вступу, трьох розділів, висновків, списку використаної літератури та додатків, що містять ілюстрації.

РОЗДІЛ І. ІСТОРИОГРАФІЯ ТА ДЖЕРЕЛА ДОСЛІДЖЕННЯ

Важливими для дослідника є відповідні розділи сучасної колективної праці «Історія українського мистецтва : у п'яти томах. Т. 5 : Мистецтво ХХ століття» (2007) за редакцією Ганни Скрипник, у якій науковцями досліджено історію всіх видів і жанрів образотворчого мистецтва й архітектури ХХ століття. Так, авторами розділів про графіку 1900-х – першої половини 1930-х рр. є О. Лагутенко, другої половини 1930-х – першої половини 1950-х рр. – О. Роготченко, другої половини 1950-х – 1980-х рр.[4] – О. Авраменко. Про книжкову і станкову графіку 1990-х рр. йдеться у статті О. Ламонової. Згадане видання є об'єктивним і ґрунтовним викладом історії розвитку української культури та пластичних мистецтв ХХ ст.

Попри згадані публікації, графічна творчість більшості митців Івано-Франківщини науковцями висвітлена недостатньо. Про графічні роботи художників дізнаємося здебільшого зі статей у місцевих періодичних виданнях. Названі розвідки є базовими для пізнання творчості О. Гнатюка, І. Пантелюка, М. Грепіняка, В. Гуменного, В. Гривінського, М. Вітушинського, П. Прокопіва, Т. Павлик, Ю. Процана .

Чимало мистецтвознавчих статей опублікував івано-франківський мистецтвознавець, художній критик Анатолій Звіжинський. Він простежує мистецькі напрямки і течії, що сформувалися в другій половині ХХ ст., висвітлює проблеми пошуку нових образів та засобів вираження у творчості сучасних івано-франківських митців. Так, А. Звіжинський аналізує творчість Володимира Гуменного, Ореста Заборського. Цікавими є праці мистецтвознавця, присвячені проблемам освоєння людиною культурного середовища, сприйняття культурних цінностей минулого, а також проблемі інтеграції образотворчого мистецтва з іншими формами культури . Життєвий і творчий шлях провідного графіка Івано-Франківщини Петра Прокопіва відображено в публікаціях Віктора Мельника, Лідії Хом'як, Олени Дяків, Івана Бобриса. Однак авторська мистецька школа художника, особливості його власного творчого методу потребують детальнішого

дослідження. Важливим є з'ясування ролі П. Прокопів в розвитку образотворчого мистецтва Івано-Франківщини, культурного життя краю, його вплив на становлення особистості молодих художників.

У 1990-х – на початку 2000-х рр. зросло зацікавлення науковців творчістю художників-шістдесятників, у чиему доробку важливе місце посідає графіка. Своєрідний талант івано-франківського митця-шістдесятника Опанаса Заливахи, закоханого в українську минувшину і схильного до стилізаторських пошуків, розкривали Л. Тарнашинська, Б. Мисюга, а також автори збірки статей і спогадів про О. Заливаху «Дзвонар», виданої у 2017 р.[14] Екслібрису як жанру графічного мистецтва присвячена публікація А. В'юника «Екслібриси українських художників» (1977). Радянський мистецтвознавець С. Івенський у праці «Книжковий знак» (1980) писав і про український екслібрис. Ґрунтовні дослідження екслібрисів, створених провідними графіками, провели О. Федорук, Д. Степовик. Історію українського екслібриса XVI – XX ст. досліджував П. Нестеренко. У 2010 році 31 вийшла у світ монографія П. Нестеренка «Історія українського екслібриса». Автор здійснив значну аналітичну роботу в напрямках хронології, стилістики, образності, типології та інших аспектів мистецтва екслібриса.

У каталозі малярство, графіка, монументальне мистецтво, іконопис про Петра Прокопів чудово висвітлюється його творча діяльність, початки стилістики та манеру виконання робіт.[42]

Зокрема, у книзі «Альманах бібліофілів» третя книга передано творчість Прокопів зі сторони графіки, а особливо у виконанні екслібрисів.

У статті «Педагогічна діяльність художника-графіка Петра Прокопів (Івано-Франківськ)» Максимлюк І.В. розглянуто педагогічну та творчу діяльність Петра Прокопів, зокрема визначено його вплив на становлення школи графіки Івано-Франківська.[30] Акцентовано увагу на львівському періоді творчості художника, проаналізовано засоби художньої виразності, композиційна побудова,

техніка, визначено специфіку методу викладання П. Прокопіва спецкурсу «Графіка» на кафедрі образотворчого та декоративно-ужиткового мистецтва та реставрації Прикарпатського Національного університету імені Василя Стефаника. На прикладі його викладацького досвіду простежено проблеми сучасної мистецької педагогіки. Вказані фактори, педагогічні методи, що впливають на формування професіоналізму майбутніх художників. Проаналізовано стилістику робіт учнів Петра Прокопіва, названо найкращих студентів, випускників, що продовжують його справу. Відзначено високі результати навчального процесу, відображені у виставковій діяльності творчої молоді.

Важливе значення для розвитку мистецтвознавства мають наукові праці доктора мистецтвознавства, члена-кореспондента Національної академії мистецтв України Михайла Станкевича. Одне із спрямувань його наукових пошуків – дослідження проблем традиції в українському мистецтві. Аналогічну проблематику розвиває доктор мистецтвознавства Михайло Селівачов. У пропонованому дослідженні опертя на їхні праці необхідне, оскільки традиційне мистецтво є важливим чинником формування та утвердження нових естетичних ідеалів сучасного мистецтва, зокрема графіки. Наприкінці 1980-х рр, внаслідок політичних змін в Україні, з'явилися статті, присвячені творчості митців, що були репресовані або не поділяли ідеологічних поглядів радянського періоду, зокрема Я. Лукавецькому, Д. Іванцеву, М. Зорію, О. Заливасі. На початку 1990-х рр. були організовані виставки, видані альбоми і каталоги їхніх творів, встановлена істинна роль згаданих майстрів у мистецькому житті Івано-Франківщини.[4] Шляхом польових розвідок вдалося дослідити значний обсяг творчих напрацювань художників (в науковий обіг введено понад двадцять зразків оригінальної та естампної графіки), що додало новизни пропонованій дисертації. Важливою працею, що висвітлює мистецькі процеси краю, є альбом «Художники Прикарпаття» (1989) зі змістовною аналітичною вступною статтею та короткими довідками про художників, укладений Романом Дреботюком. Біографічні дані про

івано-франківських графіків містяться у таких виданнях: «Енциклопедія Сучасної України» (2006) ; альбомне видання «Художники Івано-Франківщини» (2002) , укладене Б. Губалем, де подано 33 біографії і вміщено твори графіків Івано-Франківщини (Я. Пстрак, О. Сорохтей, М. Зорій, Я. Лукавецький, Д. Іванцев, М. Варення, М. Фіголь, О. Гнатюк, Б. Губаль, В. Гуменний, О. Заливаха, С. Зінець, С. Каспрук, М. Корпанюк, Г. Михнюк, Я. Оленюк, В. Остафійчук, Г. Гриценко (Марченко), Т. Павлик, М. Павлюк, П. Прокопів, М. Сарапін, О. Сердюк, З. Слободян, А. Шабунін, М. Ясінський, І. Костюк, Ю. Остафійчук); енциклопедичний словник «ІваноФранківськ» (2010), упорядниками якого є Г. Карась, Р. Діда, М. Головатий, Б. Гаврилів; біографічний довідник В. Полека, Д. Дзвінчука, Ю. Угорчака «Відомі педагоги Прикарпаття» (1997) ; «Словник митців-педагогів України та України у світі (1850–1950-ті рр.)» (2002), довідкове видання Р. Шмагало, біографічний довідник «Мистецтво України» (1997) та енциклопедичний довідник «Митці України» (1992) А. Кудрицького.

Заслуговує на увагу методичне видання «Мистецтво і митці Прикарпаття» (1990), підготоване викладачами художнього факультету ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника», де подано фактологічний матеріал про творчість 128 митців. У 2002 р. вийшов ілюстрований каталог ювілейної виставки викладачів художнього факультету ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника», серед яких є й талановиті графіки.[1] Ці видання містять стислу і наочну інформацію про особливості сучасного мистецтва на Прикарпатті, нові тенденції в галузі графіки. Чимало інформації можна знайти в електронних ресурсах, де подано довідки про івано-франківських графіків.

Для вивчення мистецької спадщини художників-графіків Івано-Франківщини та визначення її внеску в культурно-мистецький розвиток необхідно усвідомити методологічні засади висвітлення локальних мистецьких явищ, наблизитись до найповнішого комплексного розгляду питань, пов'язаних із

художньою діяльністю митців досліджуваного регіону. Культурологічний аспект розвідки базується на системі принципів, методів і наукових підходів. Вибір методології дослідження творчої спадщини художників-графіків Івано-Франківщини ХХ – початку ХХІ ст. узгоджено з базовими завданнями і проблематикою дисертації, що вимагало відповідних оптимально-ефективних наукових методів.

Комплексний підхід передбачає поєднання мистецтвознавчого, історичного та культурологічного опрацювання матеріалу та залучення до процесу дослідження суміжних наукових дисциплін. Таким чином, об'єкт та предмет дослідження (об'єкт – графічні твори митців Івано-Франківщини ХХ – початку ХХІ ст.;[26] предмет – художньо-естетичні та культурологічні аспекти творчого доробку графіків Івано-Франківщини ХХ – початку ХХІ ст.) розглядаємо всебічно, з різних ракурсів наукового пізнання. За допомогою комплексного підходу вивчаємо графічні твори митців Івано-Франківщини ХХ – початку ХХІ ст. з огляду цілісності та системності. Системний підхід полягає в розумінні мистецтва графіки Івано-Франківщини як єдиного цілого з узгодженим функціонуванням усіх його складових, що дозволило розглянути творчі особистості художників-графіків у їх взаємозв'язку з іншими представниками досліджуваного художнього осередку, визначити роль окремих митців у розвитку графічного мистецтва Івано-Франківщини ХХ ст. Відповідно до цього, вивчення матеріалу ґрунтується на поєднанні елементів мистецтвознавчого образно-стилістичного аналізу стосовно творчості майстрів і окремих творів та історико-культурного дослідження. Системний метод дав змогу провести поглиблений різнобічний аналіз складових, характерних для окреслених дослідженням територіальних та часових ареалів, визначити, вивчити й систематизувати основні чинники формування та процеси еволюції графіки Івано-Франківщини на основі системних засад. Системний підхід поєднано з історичним. У процесі загального хронологічного викладу матеріалу виокремлено проблеми, що мали принципово важливе значення для

розкриття особливостей графіки Івано-Франківщини, а також предмета нашого дослідження. Методика дослідження творчості івано-франківських графіків полягає в аналітичній оцінці не лише мистецьких, але й історико-культурних явищ. Розглянуто культурно-мистецькі процеси, які відбувалися на Івано-Франківщині в тісному взаємозв'язку з конкретними історичними обставинами, у конкретних часових вимірах, визначених хронологічними рамками дослідження.

Вивчений поколіннями мистецтвознавців матеріал дозволить синтезувати попередні розвідки, зосередити увагу на аналізі конкретних робіт і зробити узагальнюючі висновки про мистецтво графіки Івано-Франківщини ХХ – початку ХХІ ст.[50] Дослідження й аналіз наявної джерельної бази дали змогу встановити актуальність теми загалом та її значення в сучасному культурно-мистецькому процесі. Щоправда, наукові розвідки, які комплексно розкривали б стан вивченості дисертаційної проблематики з огляду саме на культурологічний аспект, відсутні.

Об'єкт, предмет і завдання дослідження зумовили застосування мистецтвознавчого художньо-стилістичного аналізу з метою розкриття естетичної природи графічного мистецтва ХХ ст. та еволюції художньо-образної системи графічних творів, а також їх порівняння та синтезу. Метод мистецтвознавчого аналізу є домінантним щодо розгляду конкретних художніх творів, тематики, жанрів та тенденцій у творчості прикарпатських митців. Здійснено системний аналіз графічних творів у культурно-естетичному контексті, що допомогло виявити художні аспекти їхньої еволюції. Проаналізовано пошуки образної пластичної мови, засоби художньої виразності у творах івано-франківських графіків, виконаних їх авторами в певних історичних, суспільно-політичних умовах. Мистецтвознавчий аналіз є особливо важливим для досягнення поставлених мети і завдань пропонованого дослідження, зокрема розкриття проблематики четвертого розділу «Художня специфіка творчого доробку графіків Івано-Франківщини ХХ – початку ХХІ століття». Характеристика художнього

процесу, що еволюціонував на Івано-Франківщині, дозволив розглянути стильову еволюцію творчості провідних майстрів графіки та провести мистецтвознавчий аналіз їхніх творів, описати видову, сюжетно-тематичну та художньо-стилістичну особливість творчості художників, окреслити магістральні напрями подальшого розвитку графіки Івано-Франківщини. Метод синтезу дозволяє розглядати мистецтво графіки Івано-Франківщини як цілісне, окреме явище культури Прикарпаття, як один з основних суспільнозначущих видів українського образотворчого мистецтва

Завдяки індуктивному та дедуктивному методам дослідження було узагальнено історичний і культурологічний матеріал, а також зроблено відповідні логічні та науково вартісні розвідки, що містять висновки, необхідні для розуміння графічного мистецтва як невід'ємної частини українського культурного-мистецького процесу.

До загальних методів, які були використані у дисертації на етапі збору матеріалу, належить метод інтерв'ювання, за допомогою якого значно збагатилася інформація про графічні твори та маловідомі факти художнього життя області. Застосування цього методу у вивченні досліджуваних об'єктів, з'ясування їх суті, визначення відповідних характеристик явищ та процесів дає можливість більш змістовно і ґрунтовно розкрити проблематику дисертаційної теми.

РОЗДІЛ II. РОЗВИТОК ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА ПРИКАРПАТТЯ ДРУГОЇ ПОЛОВИНИ ХХ – ПОЧАТКУ ХХІ ст.

2.1. Історико-культурний розвиток Прикарпаття другої половини ХХ ст. – початку ХХІ ст.

Друга половина ХХ століття - початок ХХІ століття визначили важливий етап в історії та культурному розвитку Прикарпаття – унікального регіону, який охоплює у собі різноманіття етнічних груп та культурних традицій. Цей період був періодом випробувань та відкриттів, сповненим турбот та змін, що визначили подальший шлях розвитку краю.

Ще в часи радянської епохи, коли Прикарпаття входило до складу Української РСР, національна самобутність регіону зазнала впливу ідеології комунізму. Проте, навіть тоді вдалося зберегти та передати нащадкам унікальні традиції, мову, і після отримання незалежності в 1991 році вони стали ключовим фактором у формуванні нової ідентичності краю.

Сучасний Прикарпаття – це місце, де древні традиції і нові впливи взаємодіють, створюючи унікальну культурну суміш. Різноманіття етнічних груп, таких як українці, поляки, румуни, гуцули, бойки, створює пістряве культурне полотно. Тут прадавні обряди та свята живуть поруч із сучасністю, а історичні пам'ятки зберігаються як свідчення минулого.

Літературна та художня сцена Прикарпаття протягом останніх десятиліть відзначалася великим талантом і творчими досягненнями. Творчість прикарпатських письменників, художників та митців стала невід'ємною частиною української культури. Їхні роботи відображають багатогранність та барвистість регіону, втілюючи в собі національні мотиви та емоції.

Охорона культурної спадщини стала однією із пріоритетних справ для Прикарпаття. Реставрація історичних пам'яток, вивчення та збереження народних традицій, організація культурних фестивалів та подій спрямована на те, щоб

зберегти та передати майбутнім поколінням багатство і красу регіональної спадщини.

Розвиток туризму на Прикарпатті відіграв важливу роль у популяризації регіону. Природні краси, гірські пейзажі, старовинні містечка та мандрівки Карпатами стали привабливими для туристів з усього світу. Це сприяє економічному розвитку регіону та збагаченню його культурного досвіду

Однак, незважаючи на усі досягнення, перед Прикарпаттям стоять виклики сучасності. Забезпечення балансу між збереженням традицій та інтеграцією у глобальний культурний контекст є завданням, яке потребує уважного підходу та спільних зусиль всіх його мешканців.

У другій половині ХХ століття та на початку ХХІ століття Прикарпаття пережило вражаючі зміни, пристосовуючись до нових реалій та зберігаючи свою неповторну культурну ідентичність. Всі ці витoki минулого додають колориту сучасному обличчю цього чарівного краю.[49]

Однією з основних мет діяльності вищого навчального закладу є забезпечення культурного та духовного розвитку студентів, а також виховання в них почуття патріотизму та громадянської свідомості. Одним із ефективних засобів досягнення цієї мети є вивчення комплексу соціально-гуманітарних дисциплін, зокрема курсу "Історія української культури". Цей курс є обов'язковим компонентом навчання студентів будь-якої спеціальності. "Історія української культури" досліджує розвиток культурних і мистецьких здобутків людей, які жили і живуть на території сучасної України.

Поняття "Українська культура" включає в себе не тільки мистецтво, а й матеріальні, духовні, інтелектуальні та емоційні характеристики суспільства, що охоплюють його спосіб життя, основні правила існування, системи цінностей, звичаї і вірування. Знання історії народу є передумовою для самосвідомості і самоідентифікації держави, передумовою для побудови сильної, стабільної і культурно розвиненої держави.

Сучасна мистецтвознавча наука продовжує виявляти інтерес до періоду першої третини ХХ століття. Дослідники активно досліджують український авангард, звертаючи увагу на об'єктивне вивчення цього мистецького процесу, який раніше часто залишався неправильно висвітленим. Навіть при наявності загальної картини українського мистецтва деякі аспекти залишаються недостатньо дослідженими. Останні публікації присвячені першій третині ХХ століття повертають їй статус важливого компонента світової художньої культури. При аналізі формування та розвитку українського образотворчого мистецтва на початку ХХ століття можна виділити три основні групи дослідників: художники, які безпосередньо брали участь у мистецькому процесі на початку минулого століття; радянські дослідники-мистецтвознавці; сучасні науковці, зокрема, з періоду незалежності. Використання як основної бази не лише сучасних публікацій, але й первісних джерел дозволить узагальнити науковий погляд на дане питання.

Отже, систематичне вивчення тимчасової послідовності в мистецтві, розуміння "передового мистецтва" є неодмінною складовою наукового дослідження. Н. Янушевська – дослідниця філософських засад українського авангарду 1910-1930-х років – зазначає, що детальне вивчення авангарду базується як на дослідженні його витоків та мистецької практики, так і на ознайомленні із теоретичними працями засновників нового напрямку в образотворчому мистецтві початку ХХ століття. Свідченням цього є велика кількість митців-засновників авангарду, які водночас виступали теоретиками мистецтва свого часу. Теоретичні праці художників, таких як К. Малевич, В. Кандинський, О. Богомазов, О. Архипенко і інші, відносяться до першої групи джерел дослідження.

Також важливим історичним джерелом у формуванні загальної картини українського мистецтва є статті журналу "лівої формації мистецтв" під назвою "Нова генерація" (жовтень 1927 - грудень 1930), редакцію якого очолював

Михайло Семенко, поет-футурист. "Нова генерація" виконала роль провідника західноєвропейського мистецтва в Україні, публікуючи переклади іноземних публікацій та репродукції творів відомих художників. Цей журнал виступив опонентом для художників Асоціації революційного мистецтва України (АРМУ), основними прихильниками якої були бойчукісти. Художники АРМУ відкидали можливість існування мистецтва, що базується тільки на формі або виключно на змісті. За їхньою думкою, боротьба за якість та революційно-мистецьку змістовність у мистецькій продукції є актуальним завданням.

Художники АРМУ визначають "творчу працю" як таку, що базується на інтернаціональній класовій ідеології марксизму та досягненнях світового мистецтва, але одночасно відповідає національним особливостям робітничо-селянських мас України. Таким чином, відзначається суттєва різноманітність наукової думки серед дослідників-учасників мистецького процесу: одні підтримують західноєвропейські течії, інші орієнтуються на мистецтво інтернаціональне, проте з урахуванням національної основи. До другої групи джерел наукового дослідження віднесено праці мистецтвознавців більш пізнього радянського періоду, в яких спостерігається дуалізм у поглядах вчених на українське мистецтво. Зокрема, у книзі "Українське радянське мистецтво 20-30-х років" (видана у 1966 р.) А. Попова та В. Павлов висловлюють різку критику монументального образотворчого мистецтва, зосереджуючись на діяльності бойчукістів. Вони заперечують право художників цього напрямку називатися новаторами чи захисниками традицій.[10]

Загалом, А. Попова та В. Павлов переконують читача в недоцільності творчого підходу бойчукістів, зауважуючи, що "треба було пам'ятати окремі, запозичені з минулого, прийоми композиції, рисунку, організації простору і т.д.". Далі автори акцентують увагу на конкретних недоліках монументальних зображень, зазначаючи "застиглість іконописних облич" та "дерев'яні пози людських постатей". Здійснюючи аналіз, мистецтвознавці вбачають у композиційних

рішеннях бойчукістів невдачливу спробу створити "логічно виправдану, ритмічну організацію мас", оскільки це призводило до "довільної гри формальними елементами зображення". Загалом дослідники приходять до висновку, що українське образотворче мистецтво 20-30-х років ХХ століття не збагатилося високоякісними творами монументального живопису.

Докладаючи про художню графіку ХХ століття, М. Семчишин перераховує ключові методи виконання творів: офорт, "дереворізьба", літографія і ліногравюра. Проте, вчений вказує на те, що "традиційне мистецтво малюнка чи портрету" залишалося актуальним, що доводиться творчістю видатних художників, таких як О. Сластіон, М. Самокиш, Ф. Красицький та Ф. Кричевський. Основною рисою монументальних і графічних робіт українських митців було переважання революційно-робітничо-селянської тематики. Третя категорія джерел представлена значною кількістю сучасних публікацій та досліджень, що свідчить про інтерес до детального вивчення проблем українського образотворчого мистецтва першої третини ХХ століття та діяльності митців цього періоду. Наприклад, доцент кафедри рисунку та живопису Київського національного університету технологій та дизайну, А. Дубрівна, розглядає особливості українського авангарду та його роль у формуванні абстрактного мистецтва України, опираючись на праці мистецтвознавців та культурологів, а також використовуючи архівні документи та автобіографічні роздуми учасників авангардного руху, таких як О. Архипенко, О. Богомазов, М. Бойчук, Д. Бурлюк, О. Екстер, В. Єрмілова, В. Кандинський, К. Малевич, В. Пальмов та інші.

Автореферат В. Вовкуна ставить проблему українського авангарду в контексті західноєвропейських культуротворчих процесів у період з 10-х до початку 30-х років ХХ століття. В своєму дослідженні він визначає наукові орієнтири, які сприяли вивченню феномену авангарду, розкриває актуальність культурологічного підходу до вивчення вітчизняного авангарду, зосереджує увагу

на особливостях втілення авангардних принципів та виявляє вплив українського авангарду на розвиток образотворчого мистецтва сучасності. Крім того, О. Коляструк розглядає український авангард як європейське явище, а С. Ковбасюк описує європейський контекст українського авангарду.[23]

Однак деякі радянські мистецтвознавці, зокрема Н. Мандельштам та О. Солженіцин, висловлювали звинувачення авангардистам у причетності до "утвердження сталінщини". Зазначимо, що О. Коляструк доводить самодостатність вітчизняного авангарду на світовій арені. Вивчення різноманітних джерел дало можливість розкрити стан сучасних наукових знань про мистецтво графіки, що дозволило поглибити розуміння культурно-мистецьких процесів на Івано-Франківщині. Фундаментальні у цьому напрямку є праці видатних мистецтвознавців, таких як Г. Логвін, Я. Запаска, Д. Степовик, А. В'юник, А. Жаборюк, Л. Владич, П. Говда, О. Овдієнко, Ю. Белічко, І. Врона, та інші. Сучасні автори також внесли нові імена та актуалізували певні творчі здобутки, що дозволяє відтворити цілісну картину вітчизняного мистецтва в контексті загальноєвропейського художнього процесу. Творчість та громадська діяльність визнаних художників-графіків Івано-Франківщини висвітлена в дослідженнях М. Фіголя, О. Федорука, О. Ріпка, Л. Волошин, Д. Горняткевича, І. Ставничого, П. Арсенича, Я. Нановського, М. Аронця, О. Волинської, Л. Тарнашинської, Б. Мисюги, І. Чмелик, О. Макоїди, В. Типчук.[7]

Питання вивчення, збереження та розвитку національної культури активно досліджували визначні українські історики, етнографи та мистецтвознавці. Роботи таких дослідників, як П. Арсенич, О. Соломченко, Р. Дреботюк, М. Яновський, В. Качкан, вивчали інтерпретацію традицій народного мистецтва у творчості сучасних митців Івано-Франківщини.

Незважаючи на існуючі дослідження, графічна творчість художників Івано-Франківщини недостатньо висвітлена у наукових працях. Інформацію про їхні

твори в основному можна знайти у статтях Р. Дреботюка, В. Барана, О. Соломченка, М. Вуянко, які публікуються в місцевих періодичних виданнях.

Багато аналітичних статей, які сприяють об'єктивній оцінці культурно-мистецьких процесів в регіоні, опублікував івано-франківський художній критик Анатолій Звіжинський. Аналіз творчості окремих графіків Івано-Франківщини кінця ХХ – початку ХХІ століття проведено в працях музейних фахівців, які володіють мистецтвознавчою освітою, зокрема Р. Дреботюка, В. Мельника, М. Аронця, В. Барана, К. Каркадим. Вони першими звернули увагу на творчість івано-франківських графіків, публікуючи свої матеріали у періодичних виданнях, а також створюючи анотації до виставок, буклети та вступні статті до каталогів.

Для написання дисертації було необхідно використовувати літературу, що сприяла розкриттю культурологічного аспекту дослідження. Інформацію з історії культури Івано-Франківщини надали публікації Г. Карася, Д. Степовика, З. Регейла, В. Бурдуланюка. Аналіз культурно-мистецьких процесів в області представили колективні праці місцевих вчених, які детально висвітлюють історичні події та культурні явища, що допомагають ліпше зрозуміти регіональні особливості художньої культури. Значний внесок у розширення історіографії та більше повне освітлення теми роблять дисертаційні праці видатних українських науковців, зокрема М. Фіголя, Р. Яціва, О. Лагутенка, О. Голубця, І. Чмелика, А. Шулика, Л. Соколюка, О. Гладуна, А. Іжевського, О. Макойди, Л. Купчинської, О. Ламонової, С. Рибалка, І. Мельника, Х. Береговської, О. Мельника, У. Мельникової, О. Денисюка. В енциклопедичних та довідкових виданнях містяться біографічні дані про окремих івано-франківських графіків, що також надають стислу та ілюстративну інформацію про особливості сучасного мистецтва на Прикарпатті та новітні тенденції в галузі графіки. Важливими джерельними ресурсами є каталоги виставок, приватні збірки, а також матеріали з музейних архівів та польових досліджень.

Мистецьку спадщину графіків з Івано-Франківщини, зокрема з Калуша, Коломиї, Косова, науковці вивчали лише частково, і дотепер відсутні повноцінні та систематичні дослідження, що б розглядали творчість цих графіків в контексті розвитку художньої культури регіону. Також не вистачає комплексних мистецтвознавчих праць, які б узагальнювали, систематизували та визначали графіку вказаного локального осередку як самодостатнє явище українського мистецтва, розглядали її як феномен культури конкретного регіону та національної культури в цілому. Також не була належним чином розкрита мистецька спадщина деяких графіків, які внесли значний вклад у культуру регіону. У ході польових досліджень вдалося виявити обширний творчий доробок художників, які мало були досліджені, що надає новизни представленій дисертації.

Було виконано аналіз впливу європейської культури, ідеологічних аспектів тоталітарного радянського періоду та постмодерністських тенденцій на графіку Івано-Франківщини. Встановлено, що на межі XIX і XX століть географічне положення Станиславівщини[14] (сучасна Івано-Франківщина) визначило конкретні особливості розвитку культурно-мистецького життя регіону, яке не тільки спрямовувалося на передові явища європейського мистецтва, але й на збереження та творчий розвиток традиційних форм національної культури. Процеси історико-культурного розвитку кінця XIX – початку XX століть сприяли оживленню культурного життя на Прикарпатті, зокрема в видавничій справі, де діяли Я. Пстрак, Ю. Панькевич, Г. Колцуняк, О. Сорохтей.

Формуванню професійного мистецького центру в місті значний вплив справили дії авангардистів, таких як О. Сорохтей, М. Зорій, Д. Іванцев, Я. Лукавецький. Як представники західноєвропейських художніх традицій, вони займались педагогічною роботою, відкривали власні малярські студії, використовували новаторські методи навчання, займалися теоретичними дослідженнями та експериментували з формою.

У 1940–50-х роках більшість художників, враховуючи принципи соціалістичного реалізму, фокусувалася на відтворенні винятково позитивних аспектів радянської дійсності, створюючи роботи з героїко-революційною тематикою. Деякими визначальними художниками цього періоду були М. Варення, І. Пантелюк, О. Гнатюк.

У 1960-х роках на художньому відрізі Івано-Франківщини визначилася група обдарованих графіків, яка привнесла свої новаторські засади в порівнянні із попереднім періодом. Ці творці продемонстрували нові художні прийоми, розширили тематичний спектр та опанували різноманітні техніки естампу, викриваючи їх потенціал по-новому. У ранні 1960-ті в Україні відновився популярний, але на деякий час забутий, жанр екслібриса.[4]

Відродження етнокультурних традицій у мистецтві Івано-Франківщини в 1960-х роках пов'язане з іменами О. Заливахи та П. Прокопіва. Ці художники привертали увагу виражальних можливостей монументального мистецтва та народної творчості. У своїх творах вони актуалізували сакральні теми, використовували образи слов'янської міфології та архаїчну символіку.

У 1960-х роках шевченківська тематика займала значуще місце в обраному напрямі. Зростала роль прикладної графіки, і з'явилися роботи з релігійною тематикою.

Зміни в художній мові мистецтва проглядаються в 1970-х роках, коли сюжетно-розповідна основа творів послабшала, уступаючи місце схематизації в зображеннях. У цей період активно творчо працювали О. Гнатюк, С. Каспрук, Г. Гриценко (Марченко), О. Заборський, М. Павлюк, І. Пантелюк, М. Гrepиняк. Ідеологічний контроль був відсутнім і в мистецтві 1970–80-х рр., виявляючись здебільшого в тематиці графічних творів. Залежність багатьох художників від стилістики декоративно-прикладного мистецтва, обмаль дипломованих фахівців, відсутність необхідного для естампів обладнання гальмувало розвиток професійної графіки на території Івано-Франківщини.

У 1980-і роки минулого століття в культурному житті регіону відзначилися створенням Івано-Франківського обласного художнього музею та утворенням художньо-графічного факультету Івано-Франківського педагогічного інституту імені Василя Стефаника. Ініціатором цих подій став видатний художник, педагог і мистецтвознавець М. Фіголь.

У 1980-і роки в мистецтві спостерігалось відновлення духовного аспекту, метафоризація предметного світу і зростання інтересу до таємничого. Твори митців вражали різноаспектною інтерпретацією життя, використанням композиційних ефектів та пошуком образно-пластичного еквівалента сучасного існування. Серед інтелектуальних художників, які приєдналися до художнього колективу Івано-Франківщини, виділялися М. Вітушинський та В. Гуменний.[24]

Незважаючи на ідеологічний тиск, молоді художники Івано-Франківщини воліли спрямовувати зусилля на покращення культурної ситуації в області. Індивідуальні контакти сприяли проведенню значних заходів, таких як міжнародна виставка-бієнале "Імпреза". Концептуальність виставок і участь молоді в міжнародних проектах дозволили художникам того часу привертати увагу суспільства до графічних творів. Стиль декількох графіків тієї епохи, таких як М. Король, Я. Яновський, С. Хміль, визначався "Станіславським феноменом" у культурно-мистецькому контексті, а їхні аркуші визначали образотворчу паралель літературним творам видатних івано-франківських письменників.

У період з 1990 по 2000 рік у мистецтві відбувся важливий трансформаційний процес, характерний для постмодернізму. У графіці це проявилось у використанні інноваційних технологій, чудовій ретроактивності, еkleктичному поєднанні художніх форм і прагненні до натуралістичного сприйняття реальності, оживленому елементами іронії і гротеску. Важливим фактором поглиблення цих процесів на рубежі ХХ і ХХІ століть стало відкриття музеїв і галерей, куратори яких проявили інтерес до розвитку сучасного мистецтва

і налагодили співпрацю з художніми інститутами міст, країн і міжнародними художниками.

Вивчаються роботи окремих художників, які вражають самобутніми образними і композиційними стилями і мотивами, запозиченими з народного мистецтва. Також розглядається питання відображення традиції в графічних творах. Засвоєння митцями європейських інновацій та їх синтез із здобутками традиційної української творчості дозволили окремим чартам Івано-Франківщини вийти на новий рівень інтерпретації націоналістичної спадщини.

Опираючись на досвід народних майстрів-різьбярів, багато професійних митців Івано-Франківщини відкривають для себе нові можливості та шукають напрямки творчого зростання. Графіки також виявляють великий інтерес до інших видів декоративно-прикладного мистецтва, таких як кераміка, ткацтво, вишивка та писанкарство. У творчості деяких художників-аматорів карпатська тематика не базується на глибинному, автентичному матеріалі, але використовує лише зразки другорядного рівня. Більшість їхніх робіт відзначається практикою спрощеного копіювання, поверхового стилізаторства та імітації традиційних форм, що свідчить про наявність ознак фольклоризму.

Вивчення творчості митців у видавничій сфері виступає важливим джерелом для розкриття ключових тенденцій культурно-мистецького життя Івано-Франківщини у ХХ столітті, особливостей якого визначає активна літературна складова.

Графіка початку ХХ століття характеризується пошуками національного стилю в книжковому оформленні. Співпрацюючи з видавництвами, які видавали газети та журнали, художники створювали графічні ілюстрації, більшість з яких були присвячені соціальним питанням. Роблячи ілюстрації до літературних творів, митці не обмежувалися просто ілюстраціями, а намагалися зробити книгу естетично привабливою, надати їй стильності та ансамблевості.

Період між кінцем XIX і початком XX століття вважається "золотим століттям" коломийських листівок, в якому Коломия, яка після Львова стане 2-м видавничим центром у Галичині, відіграла важливу роль у розвитку української філокартії завдяки видавцям Якову Оренштейну та Галицькому Товарно-транспортна накладна.

Останні два десятиліття характеризуються активною участю багатьох художників Івано-Франківщини в області прикладної графіки, що знайшло відображення в їх досягненнях в рекламній графіці, пейзажах і різних дизайнерських проектах. Участь у цих сферах включала створення буклетів, візитних карток, запрошень, ескізів, емблем, проектів громадських будівель, плакатів, пейзажів для вистав та проектів сценічних костюмів.

Викладацька методика графіків-педагогів на початку XX століття в Івано-Франківщині спиралася на досвід європейських мистецьких шкіл. Особливий внесок у розвиток теорії та практики художньої освіти молоді на Станиславівщині внесли О. Сорохтей, М. Зорій, Д. Іванцев, Я. Лукавецький. Їхня педагогічна концепція базувалася на академічному викладанні художніх дисциплін, творчому осмисленні традицій національної та світової культури, а також на застосуванні методу партнерської співпраці педагога з учнями.

З 1959 року в обласному центрі функціонує дитяча художня школа, а О. Заборський, випускник поліграфічного інституту імені І. Федорова, визнаний провідним педагогом цього закладу, чия творчість та педагогічні принципи переймають характер графічної спадщини першої третини XX століття.

Майстерність М. Фіголя, визнаного провідного художника та засновника художньо-графічного відділення Івано-Франківського педагогічного інституту імені Василя Стефаника, здобула великий вплив на розвиток мистецької освіти та культурного життя Прикарпаття. Державні мистецькі заклади, такі як Навчально-науковий інститут мистецтв та філії ДВНЗ "Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника", виступають активними учасниками у

підтримці та розвитку мистецтва через виховання талановитої молоді та їх залучення до професійного мистецтва. Цю ініціативу реалізують представники львівської школи, такі як П. Прокопів, Б. Губаль, М. Ясінський.

У сучасному контексті, художники-педагоги ведуть свою роботу в межах програм культурного розвитку та активно створюють нові освітні центри, зокрема приватні художні студії, які сприяють реалізації культурних та творчих проектів серед дітей. Наприклад, приватні художні студії М. Корпанюка і В. Прокопишина є ілюстрацією сучасного підходу в галузі мистецької освіти.

Творча спадщина провідних графіків Івано-Франківщини середини ХХ століття відзначається висвітленням типових тем соціалістичного мистецтва. Починаючи з кінця 1950-х років, стали актуальними теми історичного минулого українського народу, творче трактування фольклорно-етнографічного матеріалу та обробка літературних першоджерел. Твори митців збагачені роботами на теми Давнього Галича часів короля Данила (М. Фіголь, Р. Пашин), композиціями, що висвітлюють історію України в період Київської Русі та Запорозької Січі (Я. Лукавецький, А. Шабунін) або опришківського руху під проводом Олекси Довбуша (О. Гнатюк), а також образами видатних діячів української культури (Я. Оленюк).

У графіці Івано-Франківщини виокремлюється особлива увага до релігійної тематики, яка виявляється у роботах місцевих художників, заснована на їхньому знанні філософських творів, біблійних текстів, сакрального мистецтва, фольклору та регіональної етнографії. Це вплинуло на обрання сюжетів та пластичне вирішення їхніх творів. Художники виявляють зацікавленість міфічними сюжетами, легендами, переказами та казками, які відображається у творчості таких митців, як Ю. Панькевич та С. Повшик.

Зокрема, міфологічна та релігійна тематика у графічних роботах часто асоціюється з образом жінки, який виявляється у міфологічних постатях

слов'янських богинь, Богородиці, матері та жінки-берегині, що притаманно таким художникам, як О. Заливаха, П. Прокопів, М. Корпанюк та С. Повшик.

Тематика та сюжети багатьох митців із Івано-Франківщини нерозривно пов'язані з архетипами національної культури, що виявляється у творчості О. Заливахи, С. Каспрука та Т. Павлик. У творчості івано-франківських графіків періоду початку ХХ століття, які працювали у галузі графіки, відзначається також впливами стильових течій європейського мистецтва. Це вплинуло на графічний стиль, використання засобів виразності та вибір сюжетно-мотиваційних пріоритетів. Художники, такі як О. Сорохтей та Г. Колцуняк, іноді використовували найкращі зразки української графіки, як це було у випадку Д. Іванцева та П. Прокопіва. Також спостерігається нахил до стилістичних особливостей соцреалізму в тематиці та композиційній побудові робіт, а також у використанні оригінальної графіки, над виготовленням якої працювали О. Гнатюк, В. Гуменний.

Естампна графіка, представлена творами М. Павлюка та С. Каспрука, вражає своєрідними композиційно-образними структурами, пластичними засобами та авторською інтерпретацією пейзажних та архітектурних мотивів. Мистецьке майстерство художників проявляється у володінні властивостями матеріалу та виражається в експериментуванні та імпровізації, застосуванні оригінальної стилістики та розкритті виразних можливостей технічних ефектів (Т. Павлик, С. Повшик, О. Чуйко).[7]

У другій половині та наприкінці ХХ століття молоді українські художники подолали певні труднощі, пов'язані із змінами соціокультурної ситуації, "зламом" ідеологічних настанов, розмаїттям жанрово-стилістичних підходів та прагненням інтегруватися в сучасну європейську культуру. Для івано-франківських митців стали важливими безліч поїздок за кордон з метою навчання, відвідування виставок, стажувань та участі у мистецьких імпрезах. Спілкування з творчою інтелігенцією, представниками діаспори та знайомство з творами світових

майстрів викликали значні зміни в сфері вітчизняної графіки, зокрема на Прикарпатті.

Дослідження культурно-мистецького життя на Івано-Франківщині відзначається глибоким та комплексним аналізом періодів розвитку графічного мистецтва, включаючи важливі етапи в історії регіону від авангарду до постмодернізму. Географічне положення Станіславівщини визначило унікальний характер культурно-мистецької сцени, орієнтованої на європейські стандарти та водночас зберігаючі національні традиції.

Аналіз ідеологічного контролю та впливу соцреалізму, а також виявлення новаторських змін у творчості графіків на 1960-х роках свідчать про важливий розворот у графіці Івано-Франківщини, а також про вміння художників адаптуватися до складних умов ідеологічного тиску.

Особлива увага приділяється змінам в художній мові та тематиці в 1980-і роки, що свідчить про відновлення духовного аспекту та зростання інтересу до метафоризації предметного світу. Роль художньо-графічного факультету та Івано-Франківського обласного художнього музею у формуванні культурного середовища підкреслює значущість цих інституцій для розвитку мистецтва в регіоні.

Активність та творчий підхід художників Івано-Франківщини на різних етапах історії, незважаючи на труднощі ідеологічного тиску, є свідченням різноманітності підходів та високого творчого потенціалу. Важливий трансформаційний процес у графіці на Івано-Франківщині в 1990–2000 роках вказує на глибокі зміни в мистецькому середовищі, що відбувалися в контексті постмодернізму та використання інноваційних технологій.

Вивчення творчості окремих художників, включаючи їхній внесок у розвиток графіки та використання національних мотивів, а також дослідження видавничої сфери, підкреслює різноманітність культурно-мистецького життя Івано-Франківщини у ХХ столітті.

Загальний висновок підкреслює важливість вивчення курсу "Історія української культури" в контексті вищої освіти, як ефективного інструменту для досягнення мети культурного та духовного розвитку студентів. Курс успішно формує почуття патріотизму та громадянської свідомості, а вивчення української культури у її комплексності сприяє глибокому розумінню студентами національного контексту. Підкреслення важливості дослідження українського авангарду та його ролі в мистецькому просторі вказує на актуальність цього напрямку для розуміння еволюції мистецтва та його впливу на світову художню культуру. Такий комплексний підхід до навчання та дослідження сприяє формуванню культурно розвинених та освічених громадян, здатних розуміти та цінувати культурне надбання своєї нації.

2.2. Петро Прокопів в контексті розвитку образотворчого мистецтва Західної України останніх десятиліть ХХ ст. – початку ХХІ ст.

Після тривалого часу ідеологічного диктату на порубіжжі 1980–1990-х українські художники отримали необмежені ідеологічною цензурою можливості для самовираження та творчої трансформації. Процес збігся в часі з багаторазовим скороченням державного фінансування творчих спілок, ліквідації системи державної закупівлі творів сучасних художників до музеїв. Це сприяло появі нових форм виставкової діяльності (зокрема, у приватних галереях), пошуку грантового фінансування мистецьких проєктів (зокрема, з боку іноземних фондів) тощо.

У стилістичному поліморфізмі візуального мистецтва періоду незалежності розрізняють кілька основних тенденцій. Продовжували працювати художники зі сформованим творчим стилем, які досягли високого професійного рівня ще за часів СРСР. Вони дотримувалися певного напрямку, мали власні технічні прийоми, відчуття світла та тіні, композиції тощо, а також особисту практику творчості за часів панування соцреалізму. З огляду на історичне походження, це явище позначають терміном «постреалізм». Серед його представників — Т. Яблонська, І.

Марчук, А. Чебикін, М. Дерегус, О. Бородай, Ф. Гуменюк, В. Сидорук, Б. Плаксі́й, В. Гончаренко, А. Антонюк, скульптор В. Зноба та інші. Характерною рисою цих майстрів є вільне володіння навичками академічної художньої школи. Твори згаданих митців представлено як в експозиціях державних музеїв, так і в приватних галереях.[27]

Низка представників старшого покоління митців вдавалися до новаторства.

Становлення української державності збіглося в часі з появою української «Нової хвилі» (кінець 1980-х — початок 2000-х). Ця течія стала яскравим проявом українського постмодернізму. «Нова хвиля» об'єднала різноманітні групи та окремих митців, які шукали засобів трансформації традиційних прийомів художнього вираження та впливу на глядача (простежують елементи або прямий вплив акціонізму). «Нова хвиля» підхопила традиції українського бароко й перетворила його на необароко завдяки елементам концептуалізму та авангардизму. Необароко певним чином виконує роль філософської світоглядної моделі, вбираючи міфи, казки, містичні давні уявлення про природу та людину. Звісно, і модернізм, певною мірою вичерпавши себе наприкінці ХХ сторіччя, став джерелом українського постмодернізму. За значну кількість тенденцій і стилів (крім названих, це неоекспресіонізм, постімпресіонізм, гіперреалізм тощо) період «Нової хвилі» означають терміном «полістилізм».

У «Новій хвилі» брало участь понад півтисячі художників з усіх регіонів України. До неї входили «Український трансавангард», «Київський постмодернізм», «Західноукраїнський постмодернізм» та інші.

Вплив концептуалізму зріс на авангардній хвилі у середині 2000-х, викликав переосмислення традиційних стосунків художник — поціновувач і зумовив вихід візуального мистецтва на публічний простір. Серед мистецьких груп і центрів, що сформувалися в цей час, помітну роль відіграли Центр візуальної культури (у 2008–2012 при Національному університеті «Києво-Могилянська академія»; з 2012, після конфлікту, спричиненого виставкою «Українське тіло», — як

незалежний проект), «Феміністична офензива» (з 2010; громадська ініціатива, у рамках якої реалізовувалися також мистецькі проекти), об'єднання архітекторів «Група предметів» (з 2007), кураторське об'єднання «Худрада» (з 2009) та інші.

За запереченням та іронією щодо мистецьких традицій України у художників групи проглядає пошук сучасної української культурної ідентичності.

У 1990-х і, більшою мірою, у 2000 -х і 2010-х активно розвивається як неофіційне (вуличні графіті), так і офіційне (замовлені власниками чи розпорядниками будівель мурали) вуличне мистецтво. Вуличне графіті має специфічну техніку виконання з використанням аерозольних фарб. Крім того, для малих форм графіті використовуються трафарети з наперед підготовленим зображенням і текстом (це, зокрема, властиво графіті політичного характеру).

Упродовж останніх десятиріч в Україні спостерігається посилення суспільного інтересу до різнобічних форм візуальної народної творчості. Повернення до національних живописних традицій зумовило спеціалізацію групи художників, яких умовно можна зарахувати до напряму примітивізму «з елементами» того ж авангарду або постмодернізму М. Примаченко вдалось об'єднати живопис і графіку, інтуїтивно відчуті простір та композицію, домоглись у своїх картинах взаємодії та руху елементів, міцного, формоутворюючого кольору. Завдяки цим засобам твори художниці набувають рис монументальності. М. Тимченко створювала картини у стилі «петриківського розпису», розвиваючи та збагачуючи його традиційні художні прийоми.

Важливим чинником формування кадрового потенціалу є кафедри образотворчого мистецтва, кількість яких за останні 30 років суттєво збільшилася. На 2021 підготовку фахівців за напрямом «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація» провадять 42 заклади вищої освіти. Серед найавторитетніших: Національна академія образотворчого мистецтва і архітектури (статус національної від 2000 р.) — правонаступниця заснованої у 1917 р. Української академії мистецтв; Львівська національна академія

мистецтв (заснована у 1946 році, статус національної від 2004 р.), Харківська державна академія дизайну і мистецтв (заснована у 1921 р., від 2001 р. — академія) й Закарпатська академія мистецтв (заснована у 1946 р., від 2016 р. — академія).

Поряд із формальною мистецькою й арт-менеджерською освітою, важливу роль в останні роки відіграють неформальні програми підготовки арт-менеджерів, кураторів тощо, взоровані на західні зразки освітніх програм: Київська академія медіамистецтв (Kyiv Academy of Media Arts), SKVOT тощо.

Помітною у формуванні сучасного українського арт-ринку є роль приватних арт-галерей та аукціонних домів (перші з'явилися в останні роки періоду перебудови). До 1991 частина творів митців централізовано закуповувалася музеями через Дирекцію художніх виставок УРСР, а інша частина реалізовувалася ними приватно в умовах відсутності галерейного бізнесу.

Вторинний ринок існував у зародковому стані у формі приватних обмінів і операцій купівлі/продажу між колекціонерами та неофіційними дилерами. Сучасний арт-ринок в Україні формується від 1990-х. На аукціонну торгівлю (вторинний ринок, публічні продажі) припадає близько 10 % обсягу ринку за сумами обігу, решта 90 % — на непублічні продажі через дилерів, приватні галереї та безпосередньо від художників. Частка вторинного ринку є непропорційно малою порівняно з часткою первинного. В Україні регулярно організують аукціони чотири аукціонні дома («Дукат», «Корнерс», «Золотое сечение», усі — м. Київ; «Арсані», м. Харків). Інші аукціонні дома здійснюють торги нерегулярно. Твори сучасного мистецтва зазвичай продаються в рамках одних торгів із творами 2-ї половини ХХ ст. В українських аукціонних домах поширено практику продажу творів сучасних митців під час «тихих аукціонів» гібридного характеру (ставки приймаються онлайн до дня торгів і особисто в день аукціону).

В Україні діє близько 150 приватних галерей. На відкритому ринку продаються твори понад 2 тис. художників. Серед різних видів мистецтва безперечним лідером на аукціонах є живопис, якому суттєво поступаються графіка і скульптура. Поширена в інших країнах практика укладання галереєю контракту з сучасним художником про отримання ексклюзивного права представляти його роботи з метою просування в Україні майже не функціонує.

З 1990-х значно активізувалася виставкова діяльність. Цьому істотно посприяла децентралізація управління культурою й поява приватних галерей. Поряд із комерційними художніми виставками сучасних митців (як персональними, так і тематичними) у галереях та перед аукціонними виставками у виставкових залах аукціонних домів важливу роль у культурному процесі відіграють некомерційні виставки. Останні зазвичай організовують державні музеї, а також мистецькі центри й об'єднання, що діють як громадські організації (часто з залученням грантових коштів від українських та міжнародних фондів чи за фінансової підтримки приватних меценатів).

Після оголошення карантинних обмежень внаслідок пандемії 2020 значна частина продажів відбувалася онлайн. Зокрема, це стосується творів митців-початківців. Важливу роль у цьому відіграла створена Є. Карасем у мережі Фейсбук спільнота «Сіль-Соль», де твори продавалися за фіксованими цінами. Частина українських митців також продавала твори на аналогічному російському майданчику «Шар и Крест».

Зросла також виставкова активність українських митців за кордоном. Від 2001 р. Україна регулярно організовує окрему експозицію на Венеційській бієнале сучасного мистецтва. У 2001 р. в українській експозиції було представлено твори А. Савадова, В. Раєвського, О. Тістола, Ю. Соломка, О. Мелентій, С. Панича, а окремо від неї за персональними запрошеннями від куратора 49-ї Бієнале — В. Марущенка й О. Ройтбурда. У наступні роки на Бієнале було представлено твори і проекти А. Савадова, В. Цаголова,

Б.Михайлова, С. Браткова, О. Гнилицького, І. Чичкана, О. Мась, М. Рідного, Ж. Кадирової, Н. Кадана та ін.

Важлива роль у розвитку і промоції сучасного мистецтва належить центрам, створеним підприємцями-колекціонерами: В. Пінчуком (центр сучасного мистецтва PinchukArtCenter), А. Адамовським (Центр сучасного мистецтва М17), М. Білоусовим (галерея НЮ АРТ), О. Фельдманом (Feldman Family Museum) та ін. Поряд із ними вагоме значення мають незалежні ініціативи й проекти: Арт-фонд «Ізоляція» (у 2010–2014 діяв у м. Донецьку, з 2014 евакуйований до м. Києва), Єрмілов Центр (м. Харків) та ін.

Від 1990-х українські митці регулярно беруть участь у програмах культурних обмінів у різних країнах, готують проекти в рамках художніх резиденцій тощо. З цього ж часу активізується участь українських приватних галерей у міжнародних арт-ярмарках. Це посилює впізнаваність українських митців у світі, посприяло купівлі їхніх робіт закордонними колекціонерами й музеями. Активною є участь у міжнародних арт-ярмарках галерей Voloshyn Gallery (ярмарки «ArtBasel», «Scope Miami Beach», «Untitled, Art, Miami Beach» та ін.), Mironova Gallery (ярмарки «ArtBasel», «Contemporary Istanbul», «Vienna Contemporary» тощо) і деякі інших.

За роки незалежності зроблено спроби організації власних арт-ярмарків та регулярних масштабних виставок сучасного мистецтва в Україні. Одним із перших подібних проектів були форуми «Art Kyiv Contemporary» (10 щорічних форумів у 2006–2015 р., спершу в Українському домі, пізніше — у Мистецькому арсеналі). У 2012 р. у Мистецькому арсеналі започатковано Першу київську бієнале сучасного мистецтва «Арсенале» (заплановану на 2014 р. Другу київську бієнале спершу було перенесено на 2015 р., а згодом скасовано). У 2015 Центр візуальної культури започаткував Київську бієнале (Kyiv Biennial), яка відбувалася у 2015, 2017 і 2019 рр..

Образотворче мистецтво України останніх 30 років відзначається широким стилістичним діапазоном. Функціонують численні групи художників із цілковито відмінними поглядами на мистецтво. Візуальне мистецтво позбулося примусової політизації, створило нові форми взаємодії з глядацькою аудиторією: стріт-арт, інсталяції, перформанс. Українські художники й артінституції активно включилися у світовий мистецький процес.

Серед Західної України та Івано-Франківської області визначним митцем є Петро Микитович Прокопів, який обіймає посаду доцента кафедри Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника. Серед його заслуг – членство в Національній спілці художників України (з 1988 р.), здобуття обласної премії в галузі образотворчого мистецтва та архітектури імені Ярослава Лукавецького (2007 р.), визнання Заслуженим діячем мистецтв України (2017 р.).

Народився митець 18 січня 1947 року з Камінного Надвірнянського району Івано-Франківської області. Навчався у Львівському училищі прикладного мистецтва імені Івана Труша (1964-1968), відділення монументально-декоративного розпису та Івано-Франківський державний педагогічний інститут ім. Василя Стефаника (1986-1991), художньо-графічний факультет.

Розпочавши творчу та виставкову діяльність у 1979 році, Петро Прокопів брав участь у близько 90 обласних, всеукраїнських, міжнародних та персональних художніх виставках. Музеї Тараса Шевченка Шевченківського Національного заповідника у Каневі, Чернівецький обласний художній музей, Музеї мистецтв Прикарпаття, Художній музей Тараса Шевченка в Пекіні – це місця, де можна знайти його роботи..

У 1968–1990 р. та у 1996–2000 р. роках працював художником-монументалістом Івано-Франківського художньо-виробничого комбінату. Крім того, його робота над мистецтвом в Україні сприяла його просуванню на посади виконавчого секретаря та члена правління.[48]

Викладаючи живопис, рисунок і графіку, розпочав свою творчу кар'єру в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника з 1992 року. З 2019 року він є доцентом кафедри образотворчого і декоративно-прикладного мистецтва та реставрації Навчально-Наукового інституту мистецтв.

У післядиктаторський період 1980–1990-х українське візуальне мистецтво пережило значний трансформаційний процес, обумовлений відкритішим та менш обмеженим художнім середовищем. Зміни в ідеологічній цензурі та фінансуванні стали сприятливим фоном для виникнення нових форм та напрямків виставкової діяльності. Приватні галереї та грантове фінансування надали художникам можливість вільного самовираження.

У період незалежності мистецтво в Україні розвивалося в різноманітних напрямках. Деякі художники залишалися в рамках традицій, спадкоємці академічного мистецтва, тоді як інші обирали новаторство та експеримент. "Нова хвиля", що виникла в період постмодернізму, об'єднала творчі пошуки різних груп та окремих митців, наголошуючи важливість пошуку культурної ідентичності.

У вуличному мистецтві виявився важливим інструментом взаємодії з громадськістю, приваблюючи як аматорів, так і професіоналів. Розвиток кадрового потенціалу у сфері образотворчого мистецтва відбивається у збільшенні кількості навчальних закладів та кафедр, що розвивають творчі здібності молодих художників.

Сучасний український арт-ринок, який став динамічним та різноманітним, визначається великою роллю приватних галерей, аукціонних домів та некомерційних ініціатив. Зміни в підходах до популяризації та продажу творів мистецтва відзначаються онлайн-аукціонами та ініціативами, такими як спільнота "Сіль-Соль".

Міжнародне визнання українських художників стає реальністю завдяки їхній участі у світових виставках та арт-ярмарках. Колекціонери-підприємці, такі

як Віктор Пінчук та Артур Адамовський, грають важливу роль у створенні платформ для публічного виставлення робіт художників та їхнього визнання.

За останні три десятиліття українське мистецтво пройшло великий шлях, розкриваючи велику різноманітність стилів та напрямків. Участь у культурних обмінах та художніх резиденціях сприяє взаєморозумінню міжнародного співтовариства та експозиції українського мистецтва за кордоном.

Незважаючи на виклики, український арт-ринок проявляє стійкість та розвиток, сприяючи взаємодії художників, галерей та колекціонерів. Ініціативи та заходи, такі як "Art Kyiv Contemporary" та Київська бієнале, активно сприяють формуванню культурного образу України на світовій арт-арені. Взаємодія з міжнародним співтовариством та підтримка як публічних, так і приватних ініціатив, роблять українське мистецтво визнаним та впливовим у світі.

Петро Микитович Прокопів, визначний митець Західної України та Івано-Франківської області, належить до великих постатей українського образотворчого мистецтва. Його слава ґрунтується не лише на винятковому художньому таланті, але й на значному внеску у розвиток цієї галузі та виховання нового покоління художників.

Багаторічна активна участь у численних виставках, членство в Національній спілці художників України та отримання обласної премії стали визнанням його творчого внеску. Народжений у затишному куточку Івано-Франківської області, Петро Прокопів виявився ключовим ланком в історії українського мистецтва. Визнання його творчості не обмежується лише національним рівнем, але охоплює його виступи на міжнародних платформах, що свідчить про універсальність його художнього вираження.[39]

Педагогічна діяльність Петра Прокопіва, розпочата в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника та продовжена на посаді доцента, виявляється не менш важливим аспектом його вкладу у сучасне

мистецтво. Його відданість передачі знань та досвіду новому поколінню художників додає цінності його творчому спадку.

Українське образотворче мистецтво завдячує Петру Прокопіву за безперервний внесок у справу культурної спадщини та виховання нових творчих особистостей. Його праця як художника, педагога та громадського діяча запам'ятається на довгі роки тим, хто цінує та любить мистецтво.

РОЗДІЛ III. ТВОРЧА ТА ВИСТАВКОВА ДІЯЛЬНІСТЬ ПЕТРА ПРОКОПІВА.

3.1. Авторська стилістика та професіоналізм у різних видах монументально-декоративного мистецтва.

Щоб розуміти мистецтво, не обов'язково знатись на його напрямках та відомих представниках. Серед різноманіття стилів, навіть пересічна і далека від творчого світу людина може знайти щось до душі. Мистецтво – це ж про красу, про стиль, про історію, про душу, про наболіле, про страх та віру.

Якщо раніше в мистецтві переважав реалізм і люди захоплювались правильною побудовою предметів, перспективи, тіл, то в 18-20 ст. набуло популярності абстрактне мистецтво, сюрреалізм. Люди починають цінувати, власне, саму ідею. Головне – душа і це стосується не лише людей, а й мистецтва. Завдання сучасних художників – вміло донести свої думки, відчуття через форму, колір, композицію. І хай при цьому витвір має дивний вигляд, не зовсім реалістичну будову, в класичному розумінні, він не буде вважатися неправильним.

Професіоналізм і авторство Петра Прокопів відображені в його монументально-декоративному мистецтві. Його творчість включає прикладну графіку, живопис, монументально-декоративне мистецтво, які використовують формальний, але мистецький підхід для вираження авторського голосу. Використовуючи систему модулюючих засобів, митець впроваджує у свої роботи такі декоративні принципи, як композиція, форма, колір. Крім того, його стиль унікальний для цієї галузі.

Стилістику Прокопів започаткував у відділенні монументально-декоративного живопису Львівського училища прикладного мистецтва, яке було названо на честь І. Труша, а Прокопів закінчив у 1968 році. Галузь монументально-декоративного живопису була значущою для його мистецьких цілей. Львів був осередком новітніх течій українського образотворчого та

декоративного мистецтва 1960-х років. Під впливом довоєнного досвіду галицьких митців викладали в закордонних академіях європейський постімпресіонізм та експресіонізм.[4] Серед львівських митців 1960-1980-х років був встановлений високий мистецький престиж, зокрема Роман і Маргіт Сельські, Григорій Смольський, Вітольд Манастирський, Карло Звіринський, які експериментували з технікою живопису та досліджували колористичні та фактурні елементи. Таким чином, ранні студентські роботи Петра Прокопіва в майстерних натюрмортах Львівської школи демонструють набуті знання на уроках, які там викладалися. В ранній період творчості митець надавав перевагу графіці, передусім екслібрису. До праці у цій галузі його заохотив львівський графік Сергій Хижняк, у творчій майстерні якого він виконав свій перший книжковий знак у техніці лінориту. В 1960-х рр. український екслібрис переживав добу розквіту, що не могло пройти повз.

Увага художника зосереджена на техніці різьблення по лінолеуму, пластику і особливо дереву. Ця техніка вимагає консервативності та логічної послідовності в усіх аспектах композиції, штрихування візерунків і ритмів, згладжених елементів кліше тощо. Основними рисами індивідуального стилю Петра Прокопіва є давня українська гравюрна традиція та відомі класики ХХ століття, такі як Георгій Нарбут, Микола Бутович, Павло Ковжун, Олена Кульчицька, Ярослава Музика, Сергій Якутович та Василь Лопата. Він тісно пов'язаний зі спадщиною цих фахівців.[15]

Ці графіки інтерпретували ренесансні та барокові геральдичні й магичні мотиви, сакральні образи ангелів та християнських святих, використовуючи декоративні стилі та мазки для втілення національного колориту та історичної значущості обраної теми.

Деякі з його ранніх колекцій демонструють тяжіння до фігурних силуетів і центральної геометрії витинанок, поширених у сільському побуті Прикарпаття. Однак головним проявом відданості художника фольклору є використання

предметних символів і зображень, таких як архаїчні орнаменти, сонячні знаки, різьблені дерев'яні підсвічники, трійці та хрести. У 1980-1990-х роках дві великі серії графічних робіт, "Українка" та "Шевченкіана", створив Петро Прокопів, який також працював у жанрі листівок, названих на честь відомих українських діячів або календарних свят, таких як Тарас Шевченко, Андрій Шептицький, Дмитро Січинський та святий Володимир. «Шевченкіана» містить важливі теми, що фокусуються на українських та національних героях крізь призму історичних, наративних та смислових контрастів. З 1990-х років бере участь у різних міжнародних проектах, участь у конкурсах малої графіки та екслібриси характеризувалася яскраво вираженим оригінальним стилем, що містить елементи класичної архаїки, але характеризується чіткою композиційною технікою та культурою ретельного виконання. Роботи Петра Прокопіва привернули увагу фахівців графічного дизайну з усього світу. Його графічні пластини здобули третю премію на Міжнародному конкурсі екслібриса "Skoudvile-92" у Литві, Диплом на 1-му Міжнародному салоні малої графіки "Beiush-94" у Румунії, Бронзову медаль на Всесвітній виставці екслібриса "Badging-98" у Китаї. У 2000 році його роботи були включені до Португальської енциклопедії світового екслібриса.[2]

З часом майстер змінив стиль своїх графічних робіт. Відійшовши від монолітності форм та аскетизму монохромної техніки, він вніс у композицію більш експресивне та деталізоване трактування. Абстрактні, сучасні стилізовані форми стали більш важливими, а використання кольору - більш виразним, так само як і штрихування візерунків та структур. Крім того, станкова графіка стала не лише самостійним творчим простором, а й платформою для експериментів з художніми ідеями, які також втілювалися в живописі.[26] Наприклад, тріо "Троїсті музики", "Різдво", та "Купальниці" характеризуються як графічним підходом, так і живописною технікою, і в кожному випадку знаходять оптимальне рішення в композиції та ритмі лінійних і тональних співвідношень форм.

Практика використання малих форматів у великому масштабі чи навпаки зумовлена багатим досвідом художника в різних видах монументально-декоративного мистецтва. У 1980-х роках івано-франківські художники активно експериментують у цьому напрямку, тісно пов'язаному з урбаністикою та будівельними технологіями того часу.

Монументальні мозаїчні панно та фрески, створені Петром Прокопівим у техніці темперного розпису, створили цікаві мистецькі елементи в різних громадських будівлях Івано-Франківська, Бурштина, Калуша та Ворохти. Прокопів також використав свій досвід церковного маляра для створення ікон для церкви в селі Вікторова біля Галича.[30]

Завдяки своїм декоративним якостям, станкові картини призначалися для цілісних інтер'єрів. Їхні насичені кольори та графічно строгі композиції мають унікальну естетику. Роботи класифіковані відповідно до характеристик традиційних жанрів, таких як лінія, натюрморт, пейзаж і портрет. Нова серія 2001 року "Писанкові мотиви" вирізняється схожістю з декоративними чи орнаментальними панно. «Потрійний натюрморт» (1995), «Натюрморт з бандурою» (1995), «Благовіщення» (1995), «Потрійні музиканти» (1907) та «Козак Мамай» (2000). Як і в графіці, в живописі вражають деталі, символічні кольорові поєднання та стилізований фольклорний орнамент. З початку 1990-х років активно працює в галузі пейзажного живопису, особливо карпатських краєвидів; викладає живопис і графіку в Інституті мистецтв Прикарпатського національного університету ім. В. Стефаника, є викладачем графіки та навчає студентів у Ворохті, де практикує пленери і створює великі твори карпатського пейзажного живопису, використовуючи багату природну палітру. Цикл характеризується експресіоністичним стилем, живописною фактурою, декоративністю та заповненням простору полотна обраними пейзажними мотивами.[30]

Петро Прокопів понад 30 років займається різними жанрами образотворчого мистецтва і розробив власну концепцію розвитку мистецьких форм на івано-

франківській мистецькій сцені. Ця концепція характеризується індивідуальними рисами, традиційними елементами, творчими знахідками та потенціалом. Його внесок у розвиток місцевих традицій у галузі малої графіки та бібліотечних естампів чітко визнаний, а його роботи у значній кількості зберігаються в Івано-Франківському краєзнавчому музеї, а також у національних та міжнародних колекціях.

Професіоналізм та авторський стиль Петра Прокопіва виявляються в надзвичайній різноманітності його творчості, особливо в монументально-декоративному мистецтві. Його вміння висловлювати свій авторський голос через різні мистецькі форми, такі як прикладна графіка, живопис і монументально-декоративне мистецтво, свідчать про високий рівень майстерності та творчої глибини.

Починаючи свій творчий шлях у Львівському училищі прикладного мистецтва, Прокопів не лише освоював техніки галузі монументально-декоративного живопису, але й розвивав свій унікальний стиль, який вражає своєю рідністю та культурною вдумливістю. Використання геральдичних мотивів, декоративних принципів та високий рівень майстерності в різьбленні по різних матеріалах свідчать про його виразне художнє вираження.

Роботи Прокопіва, такі як серії "Українка" та "Шевченкіана", а також екслібриси, демонструють глибокий зв'язок художника з українською традицією та культурою. Його експерименти з технікою, формами та кольорами призвели до створення не лише монументально-декоративних творів, але і справжніх шедеврів, які отримали визнання як в Україні, так і за її межами.[47]

З плином часу художник розвивав свій стиль, додаючи до своєї творчості експресивність, деталізацію та новаторські підходи. Його вміння ефективно використовувати графічні та живописні техніки свідчать про його виняткову майстерність та творчий потенціал. Петро Прокопів залишає невід'ємний слід в

історії українського мистецтва, даруючи глядачам не лише вражаючі твори, але і безсмертні шедеври, які перетинають час і простір.

3.2. Індивідуальна манера та творча інтерпретація в графічних та живописних творах митця.

Петро Прокопів належить до художників, які надихаються природою та народним мистецтвом рідного краю. Петро Микитович додав до свого творчого арсеналу впливи та враження, які він отримав в училищі, а нині університеті, і мав честь навчатися під керівництвом таких талановитих художників і педагогів, як Т. Максисько, С. Прибиток, С. Хижняк та Ю. Єлізаров.

Важливу роль у становленні та розвитку кар'єри Петра Прокопіві відіграв львівський графік Сергій Хижняк, який заохотив його до створення колекційного листка. Свій перший екслібрис Прокопів виготовив у 1968 році під час майстер-класу в художній школі Сергія Хижняка. Відтоді він виготовив понад 200 екслібрисів для друзів, художників, книголюбів, бібліотек, музеїв та всіх, хто любить книги і хоче мати свій особистий екслібрис.[5]

Понад 50 років Петро Прокопів займається графікою та книжковими екслібрисами, а його роботи були відзначені нагородами на понад 60 українських та міжнародних конкурсах. Його оригінальний стиль і високий рівень майстерності викликали неабиякий інтерес серед фахівців і кураторів цього жанру в різних країнах. Третя премія на міжнародному конкурсі "Skoudvile-92" в Литві, диплом на 1-му Міжнародному салоні малої гравюри "Beusch-94" в Румунії. Міжнародний салон малої графіки в Литві, бронзова премія на Всесвітній виставці екслібриса "Badging-98" в Китаї, диплом на Міжнародній виставці малої графіки "Guadalupe-99" в Мексиці, диплом на Міжнародному конкурсі книжкової графіки "Київ-93" в Науковій бібліотеці Могілянської академії Національного університету "Києво-Могілянська академія"; у 1999 році його роботи увійшли до 26-го Бібліографічного щорічника в Португалії, енциклопедії сучасного екслібриса» (ENCYCLO-PAEDIA BIO-BIBLIOGRAPHICAL OF ART OF THE

CONTEMPORARY EX-LIBRIS XXVI, 1999), видана Артуром Маріо да Мота Маріндою, колекціонером і популяризатором цього жанру. Книга була опублікована наступними видавництвами. У цьому виданні представлені роботи 15 художників з Італії, Литви, Великобританії, Іспанії, Аргентини, Латвії, Франції, Японії, Франції та України, в тому числі і роботи Петра Прокопіва. Творчість Прокопіва проаналізовано за допомогою мистецтвознавчого есе Віктора Мельника, каталогу важливих робіт та 26 ілюстрацій.[39]

Петро Прокопів здобув фахову освіту на художньо-графічному факультеті Івано-Франківського державного педагогічного університету ім. В. Стефаника (нині Прикарпатський національний університет ім. Василя Стефаника). Понад 25 років в університеті викладає живопис, рисунок, графіку. Випускники та студенти кафедри продовжують творчу діяльність, представляють свої графічні роботи на конкурсах та виставках, отримують визнання та нагороди.[58]

Колекція палітр екслібрисів Петра Прокопіва вирізняється своєю привабливістю та технічною досконалістю. Колекція екслібрисів Прокопіва включає роботи для наукових бібліотек ім. Т. Шевченка та І. Франка, а також для шанувальників творчості Василя Стефаника. Є також кілька бібліотечних екслібрисів для літературознавців, мистецтвознавців та колекціонерів.

Екслібрис із колекції Миколи Куделі, відомого своєю великою збіркою кобзарів Тараса Шевченка, є водночас крихким і технічно досконалим. Заслуговує на увагу також цікавий екслібрис із портретом Тараса Шевченка, виконаний майстром для збірки академіка і громадського діяча Григорія Дем'яна.

Петро Прокопів неодноразово звертається до творчості Івана Франка у власній колекції екслібрисів. У моїй колекції є кілька його книжкових екслібрисів для бібліотек, українських бібліофілів, науковців та шанувальників творчості Івана Франка.

У 1983 році Петро Прокопів виготовив два екслібриси для бібліотеки мистецтвознавця Якова Бердичівського, колекціонера і художника екслібриса в

Києві. Ще один екслібрис, виготовлений Петром Прокопівим у 1982 році для Романа Горака, французького науковця, що мешкає у Львові, - це портретний екслібрис.

Прокопів є автором численних графічних серій та живописних полотен, які підкреслюють образи "жінки", "матері" та "батьківщини". Ці роботи виражають його почуття до України, її історії та культури, які часто розглядаються в контексті складної долі України.

Петро Прокопів, багатогранний творець і визначний педагог, виявився винятковим художником, який черпає натхнення з природи та народного мистецтва свого рідного краю. Його творчий арсенал, насичений впливами від видатних митців і педагогів, таких як Т. Максисько, С. Прибиток, С. Хижняк та Ю. Єлізаров, свідчить про виразність стилю і культурну глибину художника.

Важливу роль у творчому шляху Прокопіва відіграв львівський графік Сергій Хижняк, який сприяв створенню колекційних екслібрисів. Ця взаємодія сприяла формуванню неповторного стилю художника, який зачаровує своєю унікальністю та культурною глибиною.

Більше півстоліття творчості Прокопіва присвячене графіці та книжковим екслібрисам, які отримали визнання та почесні звання на різноманітних конкурсах. Його вплив на сучасну графіку не обмежується лише його творами, але і великою роллю в освіті, де він, викладаючи протягом більше чверті століття, передає свої знання і вміння новому поколінню художників.

Творчість Прокопіва в екслібрисах вражає не лише високою технічною майстерністю, але й виразним художнім пошуком. Його роботи, присвячені видатним постатям та культурному спадку України, свідчать про його глибокий зв'язок з історією та духом нації.

Отже, творчість Петра Прокопіва не лише визначається його винятковою майстерністю, але і активною участю в підтримці та розвитку українського

образотворчого мистецтва, залишаючи віддзеркалення свого таланту та впливу в історії мистецтва.

3.3. Виставкова та педагогічна діяльність Петра Микитовича Прокопіва.

Не кожен талановитий художник з може бути відмінним викладачем, але Петро Прокопів відрізняється винятковою майстерністю, легкістю у спілкуванні, особистим творчим внеском, здатністю надихати та бажанням ділитися своїм досвідом і знаннями. Високий рівень його професійних здібностей робить його привабливим для творчо обдарованої молоді, перетворюючи їх на активну силу.[5]

Петро Прокопів, представник Львівської школи образотворчого мистецтва, інтегрує навколо себе молодих творчих особистостей. Згідно з традицією, відомою з часів Ренесансу, у навчальному процесі в Академії мистецтв графіка вивчається через уроки та майстер-класи, які проводять досвідчені викладачі-майстри. Ці мудрі наставники допомагають студентам розкрити філософію мистецтва, формують їх високі цінності та професійну гідність, а також сприяють розвитку креативності в їхніх ательє.

Петро Прокопів з ентузіазмом співпрацює зі своїми студентами та передає їм свої знання.[3.3.6.] У перші роки викладання графіки на кафедрі образотворчого і декоративно-прикладного мистецтва та реставрації студенти створювали декоративні композиції тушшю та пером, перетворюючи їх на естампи. З часом студенти значно покращили свої навички, роботи стали більш вишуканими, деталізованими, складнішими за композицією, великими за форматом і ретельно виконаними. Це свідчить про постійний пошук ефективності навчання. Роботи студентів в галузі естампу демонструють не лише високу майстерність технічних аспектів та процесів створення естампу (гравювання на лінолеумі), але й вражаючу виразність естетичного відображення.[58]

Викладацьку діяльність Петро Прокопів сприймає як творчий та освітній процес, що передбачає позитивну взаємодію між викладачем і студентами. За словами його колеги, Оксани Мельничук, Прокопів володіє вмінням вчасно

висловлювати як похвалу, так і критику, що не лише стимулює його власну роботу, але й сприяє розвитку талантів його учнів.

Тематика робіт Петра Прокопівіа тісно пов'язана з архетипами національної культури, зокрема з образами "жінки", "матері" та "батьківщини". Через графічні серії він виражає свої патріотичні почуття та враження від української історії та культури.

Мистецтвознавиця Лідія Хом'як зауважує, що Петро Прокопів виступає в ролі викладача із глибокими знаннями графічних технік, який розуміє важливість збереження традицій і постійно прагне до професійного розвитку.

Студенти з великою повагою ставляться до Петра Прокопівіа як до авторитетної постаті. [3.3.5.] Це пов'язано із тим, що Прокопів не лише є джерелом творчого натхнення через власний приклад, але й активно формує особистість студентів через мистецтво. Графічні твори Прокопівіа визначають творчий процес студентів, а студенти адаптуються до стилю та графічних методів викладача. Прокопів вважає, що головна роль викладача графіки - передавати професійні знання, спонукати до роздумів над матеріалом і розкривати техніку виготовлення гравюри від початку до кінця.[11]

Процес створення гравюри розпочинається з послідовності ескізів, за якими слідує повноформатний шматок картону, більш детальний і витончений. Графіка вимагає великої самовіддачі та уваги, при цьому малюнок і композиція повинні досягти вищого ступеня досконалості. Тривала розробка ідей, уважний підхід та скрупульозне виконання, підтримані міцним досвідом викладачів, гарантують, що робота буде представлена з легкістю та естетично привабливо.

Якість навчального процесу визначається самостійною роботою студентів, які виконують завдання, виходячи за межі звичайних академічних завдань, що сприяють розвитку їхніх почуттів, уяви та декоративного мислення. Петро Прокопів вбачає, що успіх залежить від власних зусиль. Особиста робота між викладачем і студентом визнається ключовим методом творчого викладання, який

включає передачу художніх навичок і досвіду.[48] Прокопів виступає власним прикладом, підтримуючи безперервну творчу працю учнів і заохочуючи до постійної практики та розвитку тривимірного сприйняття, спостережливості та почуття міри. Важливим є його переконання, що в кожного є таланти, які варто розвивати. Бути художником для Прокопіва - це не лише професія, але і спосіб життя. Ще одним унікальним методом викладання є спільні проекти Прокопіва із студентами, що сприяє взаємному розвитку та творчій взаємодії між викладачем і студентами. У цьому випадку художники навчають студентів систематично працювати, ефективно використовувати свій час і доводити кожен частину роботи до завершення.

Одне з ключових завдань викладача полягає в активізації інтелектуальної діяльності студентів, сприянні розвитку їхнього аналітичного мислення та здатності робити висновки та узагальнення. В системі навчання Петра Прокопіва велике значення приділяється академічному рисунку. Розглядаючи мистецтво рисунка як основу професійної вправності, він акцентує увагу на розвитку культури лінії та тону серед своїх студентів. Уроки академічного рисунку сприяють формуванню професійних навичок, що відображається у якості графічних творів.[59]

Художник постійно наголошує на естетиці лінії та фактури і виражає своє бачення графіки як самостійного мистецтва та практичної дисципліни. Він вважає, що гравюра і рисунок мають багато спільного, виражаючись через лінію та контур, при цьому колір відіграє вторинну роль. Техніка гравюри на лінолеумі та інших матеріалах, зокрема на дереві, вимагає консервативності та логічної взаємозалежності в усіх аспектах композиційної побудови, штрихування та ритму, а також плавних елементів кліше. Зображення можна передавати на різноманітні тверді поверхні, такі як дерев'яні дошки, металеві пластини, гладкі кам'яні плити та інші нові матеріали.

Студенти також працюють із лінолеумом, плиткою для друкованих плат і плексигласом, наносячи на них відповідну обробку і переносячи зображення на папір. Петро Прокопів вважає, що міцна база знань є гарантією успішного навчання, а ці елементи впливають на теоретичні та практичні навички майбутніх художників-графіків та вчителів образотворчого мистецтва. Ефективність навчання досягається за рахунок спеціалізованих годин з історії мистецтва, рисунку, живопису, профільних дисциплін та роботи з матеріалами. Також важливо, щоб мистецькі навчальні заклади були обладнані відповідними класами, майстернями, необхідним обладнанням, інструментами та науково-методичною літературою.

Петро Прокопів також прагне показати творчий потенціал та таланти своїх учнів не лише в межах країни, а й на міжнародному рівні. Студенти представляли свої твори на регіональних та всеукраїнських виставках, де їх роботи оцінювали як місцеві фахівці, так і художники зі Сполучених Штатів. Великий формат робіт та використані техніки, виконані вручну без застосування комп'ютерів, викликали високу оцінку. Роботи студентів, таких як Вікторія Плотнікова та Микола Кочерюк, потрапили до топ-20 конкурсу SMRS Ukraine 2012 і були показані в Лос-Анджелесі та Сан-Франциско. Творчість учнів Петра Прокопів характеризується єдиною художньою мовою, яка є схематичною, лаконічною та узагальненою, проте кожна робота має свою унікальність. Графічні досягнення П. Прокопів проявляються в майстерності втілення творчих задумів та тонкощах його індивідуальної роботи. Його творчість пронизана глибокою любов'ю до рідної землі, захопленням українською ментальністю та гордістю за свій народ. Світ, який він створює, органічно переплітається з українською святістю, духовністю та елітарністю, що передається його учням. Під впливом творчості вчителя, студенти активно відтворюють ці теми у своїх роботах.

Петро Прокопів високо оцінює творчість студентів-графіків, особливо за роботи, створені у рамках відзначення 202-ї річниці від дня народження Тараса

Шевченка. Підкреслюючи вражаючу якість цих творінь, він висловлює думку, що їхнє активне представлення на міжнародних виставках негайно визначить їх як українські твори. Розглядаючи ліногравюри учнів, відчувається внутрішній зв'язок кожної лінії та штриха, напруженість та інтелектуальна праця, вкладена в кожен образ. Філософський зміст і глибока структура творчих образів роблять роботи таких студентів, як Ірина Клицюк, Василь Поп, Олег Мельник, Юлія Візнович та Наталія Хмельовська, чимось більшим, ніж просто експерименти з матеріалами та техніками. Це виявлення, більш експресіоністичне та втілення національних концепцій та ідеалів.

Творчі досягнення самого вчителя та його учнів можна розглядати як вагомий внесок, що доповнює педагогічні та мистецькі новаторства в галузі мистецької освіти. Петро Прокопів засновується на цих досягненнях у роботі з молодими талантами. Такі вчителі, як Вікторія Плотнікова (директор КЗ «Галицька Мала академія мистецтв»), Ольга Осудар (викладач Надвірнянської школи мистецтв), Ірина Аннич (викладач Калуського університету культури і мистецтв), Юлія Візнович (викладач Калуського професійно-технічного училища імені Богдана Николіна) та багато інших, які знаходять натхнення у його викладанні, обрали кар'єру в освіті.

Він з ентузіазмом ставиться до таких талановитих студентів, як Василь Стефанишин, Анастасія Ступацька, Діана Караван, Павло Полянчич, Анастасія Савіна та Ольга Іванів. Після закінчення навчання творча взаємодія між випускниками та їхніми наставниками не припиняється. Вони активно обмінюються художнім досвідом і досягненнями, регулярно відвідуючи виставки один одного. Нинішні студенти, такі як Ірина Библів, Христина Лесюк, Ольга Тимощук та Юлія Бряк, є відомими талантами, які використовують техніку високого друку та експериментують з різними рельєфними ефектами, іноді застосовуючи комп'ютерну графіку.

Молоде покоління митців, які виступають як творці культури, не лише продовжує розвивати традиції, але й активно сприяє формуванню єдиного мистецького простору в Україні.

Петро Прокопів бере участь у художніх виставках з 1979 року і взяв участь у понад 80 виставках в Україні та за кордоном. Його роботи включені до Міжнародної енциклопедії колекцій (Португалія, № 26, 1999). Твори художника знаходяться у провідних музеях, таких як Музей мистецтв Прикарпаття (Івано-Франківськ) та Музей Тараса Шевченка (Київ, Канів), а також у приватних колекціях в Україні та за кордоном.

У 2016 році в Івано-Франківській виставковій залі Національної спілки художників України відбулася виставка робіт молодих художників Прикарпаття. У виставці взяли участь професійні та непрофесійні художники віком до 35 років. Більшість художників є випускниками Франківського художнього училища та Львівської національної академії мистецтв. Митці представили роботи у жанрах живопису, іконопису, графіки та мозаїки. Загалом було представлено близько 100 робіт.

Викладач факультету образотворчого мистецтва ПНУ Петро Прокопів також відзначив студентів-графіків. Його студенти створили ілюстрації до 202-ї річниці від дня народження Тараса Шевченка.

"Ці малюнки дуже якісні, вони не збентежать вас, коли ви виставлятимете їх на закордонних виставках, і кожен, хто їх побачить, одразу впізнає, що це робота українця", - каже він.

Живопис і графіка були представлені франківцям у 2017 році з нагоди 70-річчя художника. На виставці було представлено понад 60 робіт, створених художником за останні 20 років. Організатори виставки підкреслили живописний зміст творчості Петра Прокопів, одного з провідних класиків львівської школи.

Митці з Прикарпаття були присутні на церемонії відкриття, де були вручені дипломи від спілки художників Івано-Франківського університету мистецтв, а

Петру Прокопіву невдовзі було присвоєно звання Заслуженого діяча мистецтв України.

Його студенти також визнали Петра Прокопіву одним з найкращих викладачів Навчально-наукового інституту мистецтв ПНУ ім. В. Стефаніка і говорили про його великий внесок.

Петро Прокопів та Петро Бочко отримали замовлення намалювати декоративні композиції на стінах будівлі дитячого садка. Ми намалювали ескізи, пішли до замовника і погодили ідею. Наступним кроком була місцева будівельна рада. Близько дев'яти осіб аналізували ескізи та вносили правки. Потім ми представили роботу на художній раді Спілки художників у 1982 році, яка все схвалила і відправила до Республіканської художньої ради. Тобто комісію такого розміру мала затвердити саме ця рада. Це був завершальний етап у підготовці пам'ятника. Всі відгуки були дуже позитивними і надихали нас.

Потім ми почали робити шматки картону в натуральну величину, все повинно було бути дуже якісним і точним. Ми намалювали малюнки на цих шматках картону і почали використовувати гіпс. За один день робиться три шари для такої стіни. Це дуже складна техніка, як фресковий живопис. Малюнки повинні були добре триматися, і на одну стіну художники витрачали не один день.

Всі оздоблювальні роботи зайняли півроку. Це робили професійні художники, а не стажери, яких чомусь зараз змушують це робити. Насправді, це справжній продукт. Така робота оцінюється за ескізами, за картоном, за використаними матеріалами. І це не якесь одномоментне явище, а робота, яка пройшла довгий шлях.

Декоративна композиція "Весна", 1982 рік, 77 квадратних метрів. Ідея муралу складається з центральної стіни з фігуративною композицією та бічних стін із зображенням пір року. Дуже доступний для сприйняття дітьми".[53][3.2.18.]

В Івано-Франківську є лише три-чотири досвідчені художники-монументалісти, які використовують подібні техніки, зокрема великі графіті.

Петро Прокопів свого часу був настільки популярним художником, що розмальовував стіни не лише в Івано-Франківську, а й у містечках та селах Івано-Франківської області, зокрема в Бурштині, Калуша та Надвірній.[51] Однак не всі його роботи збереглися до наших днів. Деякі з них були знищені так званими реконструкціями і закриті пінопластом або гіпсокартоном. На жаль, більшість впізнаваних робіт не збереглися в Івано-Франківську, на батьківщині художника.

Петро Прокопів вразив нас своєю унікальною здатністю поєднувати мистецький талант з винятковими викладацькими здібностями. Виняткова майстерність, легкість у спілкуванні та готовність ділитися своїм досвідом роблять його не лише взірцевим викладачем, але й дуже привабливим для молодих людей з творчими здібностями.

Як визначний та професійний художник Прокопів інтегрує талановиту молодь у своє середовище і передає не лише технічні аспекти графіки, але й високі цінності та професійну гідність. Його традиційний підхід до викладання через лекції, воркшопи, спільні проекти зі студентами та особистий приклад і підтримку допомагає формувати таланти молодого покоління художників і визначати їхнє майбутнє.

Петро Прокопів має унікальну здатність бачити викладання як творчий та освітній процес, в якому важливо враховувати взаємодію між викладачем та студентом. Його методика викладання заохочує активний розвиток творчого потенціалу студентів, а досягнення студентів показують, що викладач має значний вплив на їхні творчі пошуки.

Особиста робота між викладачем і студентом, підтримка здібностей студентів і постійна увага до деталей роблять Петра Прокопів винятковим викладачем і наставником. Його досвід і підхід до викладання визнані ключовими у підготовці наступного покоління художників, які не лише братимуть участь у світі графіки, але й робитимуть внесок у розвиток мистецтва.

Основні твори:

«Церква в селі Камінній», «Відпочинок» в дитячому садку в Івано-Франківську (1982), «Г. Крук — український скульптор» (2011), «Дерева біля хвіртки» (1969), О. Мельничук (2020), «Ангел» (1980), «Благовіщення», «Натюрморт з Трійцею» (обидва — 1995)[3.1.9], «Козацький натюрморт»[3.2.6], «Різдвяний натюрморт» (обидва — 1996), «Три грації» (1997), Музею книги «Русалка Дністрова» (1987), «На Німчицькому перевалі» (1998), «Ранок» (1999), цикл «Писанкові мотиви» (2001), «Великодній натюрморт» (2002), «Берегиня», «Новина», «Весна» (усі — 2004), «Змієборець» (обидва — 2005)[3.1.16.], «Три грації» (2006), «Мати» (2007), «Багряна осінь» (2008), «Святий Миколай (інтерпретація народної гравюри 18 ст.)» (2010), «Купальниця з букетом квітів» (2012), «Купальські вогні» (2015)[3.1.10], «Цвіт нації» (2021), «Ой у лузі червона калина» (2023); екслібриси — Т. Максиська (1972), серії — «Різдво Христове» (1991), В. Ющенко (2004), В. Вітрука (1977), «Шевченкіана М. Куделі» (1978), І. Пантелюка (1982), «З. Кецало на пленері у Ворохті», «Україніка П. Прокопів з Івано-Франківська» (1984), М. Фіголя (1986), В. Онищенко (1991), Наукової бібліотеки університету «Києво-Могилянська академія» (1993), Музею мистецтв та історії в Медоні (1994), «Натюрморт з фікусом» (обидва — 1968), серії «Україніка», «Шевченкіана», «Франкіана», «Стефаникіана» (усі — від 1970-х рр.); декоративні композиції — «Весна», «Літо», «Шлях до знань» на фасаді загальноосвітньої школи в с. Незвиську, нині Коломийського р-ну Івано-Франківської обл. (2000); мозаїчні панно — на фасаді «Універсаму» (1987), «Учітеся, брати мої...» в загальноосвітній школі № 24 (1991; обидва — Івано-Франківськ); «Троїсті музики» (1992—93), «Сопілкар» (1993), «Писанкові мотиви», «Ню» (обидві — 2000) «Дід Онуфрій з Ворохти» (2013).

ВИСНОВКИ

У висновку дослідження творчості графіків Івано-Франківщини можна визначити кілька ключових аспектів, що висвітлюють важливість та потенціал цього напрямку в українському образотворчому мистецтві.

По-перше, важливо відзначити значущість історіографічного аспекту у вивченні творчості митців Івано-Франківщини. Зокрема, "Історія українського мистецтва: у п'яти томах. Т. 5: Мистецтво ХХ століття" (2007) редакції Ганни Скрипник стає важливим ресурсом для розкриття еволюції різних видів образотворчого мистецтва та архітектури від 1900-х років до сучасності. Однак відзначається нестача інформації про графічну творчість конкретних митців у цьому виданні, що вказує на потребу в подальшому дослідженні цього аспекту.

Другий аспект стосується значення локальних вчених та митців у розкритті творчості художників Івано-Франківщини. Спеціальні студії, такі як праці Анатолія Звіжинського, забезпечують важливий внесок у вивчення мистецьких напрямків, аналізуючи творчість художників, які можливо не отримали визнання в широких наукових колах.

Третій аспект полягає в інтердисциплінарному характері дослідження. Застосування комплексного підходу, який поєднує мистецтвознавчий, історичний та культурологічний аналіз, надає можливість розглядати графічне мистецтво Івано-Франківщини як єдине ціле. Системний і мистецтвознавчий аналізи, застосовані до графічних творів, дозволяють розкрити їхню естетичну природу, еволюцію та взаємозв'язок з суспільно-політичними умовами.

Наприкінці, важливим аспектом є визначення перспектив подальших досліджень. Ініціативи дослідників, таких як Михайло Станкевич та Михайло Селівачов, у вивченні проблем традицій українського мистецтва та культурного середовища, а також зростання інтересу до творчості шістдесятників, створюють

нові можливості для розширення дослідження графічного мистецтва на Івано-Франківщині.

На різних етапах еволюції графіки характеристики творів, які стосуються образності та пластичності, підпорядковувались загальноприйнятим графічним технікам для конкретного періоду. У 1920–30-х роках минулого століття дереворит отримав найширше поширення. За популярністю у 1940–50-х роках деревориту прийшли техніки, такі як олівець, вугілля, акварель. У 1960–х роках з'явився лінорит, у 1970–80-х – офорт і літографія, а починаючи з 1980–90-х, художники почали використовувати змішані та авторські техніки, іноді із застосуванням інновацій, що є характерним для постмодерністського епосу. Унікальна творча особистість кожного художника з Івано-Франківщини виявляється у відмінностях його авторського стилю та використанні технологічних можливостей естампа, а також у новаторських, іноді експериментальних прийомах, таких як авторська акварель, автолитографія, глиномонотипія та фактурна пастель.

Творчість графіків із Прикарпаття на початку ХХ століття відчула вплив стильових течій європейського мистецтва. Цей вплив став помітним у графічному стилі, композиційній структурі зображень, виборі технік і засобів виразності. Твори художників цього періоду часто відзначалися синтезом стилістики західноєвропейських авангардних течій та виразних засобів українського народного мистецтва. Багато графічних робіт художників на початку ХХ століття характеризувались лінійною манерою чи живописно-тональним малюнком. Навіть із індивідуальністю почерку провідних графіків середини ХХ століття, більшість їхніх творів взагалі мала загальні риси з академічною стилістикою радянської графіки того часу. Це пояснюється тим, що вони спиралася на реалістичні зразки, які відтворювали оточуючу дійсність, і виражала ідеологічні погляди тогочасних радянських настанов. Нове покоління художників прийшло з іншою творчою енергією, пов'язаною зі зміненою соціокультурною ситуацією, "розламом" ідейних

пріоритетів та розмаїттям жанрово-стильових підходів у мистецтві. Ідеологічні зміни в рідній художній культурі супроводжувалися також змінами у художній мові, тісно пов'язаними з загальнонаціональними культурно-мистецькими процесами.

Петро Прокопів – видатний графік з Івано-Франківська, чия творчість визначає один із напрямків в розвитку образотворчого мистецтва на місцевому рівні у протязі останніх десятиліть ХХ – початку ХХІ століття. Його значущі твори тісно взаємодіють з традиціями старовинної української ксилографії. Солідна фахова освіта відіграє ключову роль у формуванні високого рівня його викладацької діяльності в галузі графіки. Педагогічна філософія Петра Прокопіва ґрунтується на системності та послідовності вирішення навчальних завдань, творчому пошуку, міцній базі академічного рисунку, використанні міжпредметних зв'язків та вмінні працювати у різноманітних графічних техніках. Завдяки авторській методиці викладання та великому досвіду, Петро Прокопів досягає вражаючих мистецьких результатів у підготовці своїх учнів. Інспіруючись аналізом творчого внеску цього художника-педагога та спираючись на кращі зразки українського та світового мистецтва, студенти Петра Прокопіва утілюють у своїх роботах сприйняття культурних цінностей рідної країни, об'єднуючи його з власним художнім баченням та відтворюючи новий професійний шар у сучасному мистецтві.

Петро Микитович Прокопів, визначний митець Західної України та Івано-Франківської області, здобув заслужену славу завдяки своєму винятковому художньому таланту та значному внеску у розвиток українського образотворчого мистецтва. [58]Його діяльність, охоплює як творчість, так і педагогіку, свідчить про непересічну особистість, яка здатна інспірувати та виховувати нове покоління художників.

Протягом багатьох років Петро Прокопів активно виступав на численних виставках, отримавши визнання як на національному, так і на міжнародному рівні.

Його членство в Національній спілці художників України та отримання обласної премії стали визначними подіями, відображаючи високий ступінь визнання його творчого внеску. Народжений в Івано-Франківській області, він став ключовою фігурою в історії українського мистецтва, підкреслюючи своє місце в ньому не лише національно, а й у світовому контексті.

Педагогічна діяльність Прокопіва, розпочата в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника, стала важливим етапом його внеску в сучасне мистецтво. Він не лише передає свої знання та досвід студентам, але й вкладає в них високі цінності, розвиваючи таланти нового покоління художників. Такий підхід додає його творчому спадку значущості та актуальності.

Прокопів не тільки залишає свій слід у сучасному образотворчому мистецтві, але й глибоко впливає на графічну та книжкову галузі мистецтва. Його творчість у сфері монументально-декоративного мистецтва вражає різноманіттям та глибиною вираження. Експресивність, деталізація та новаторські підходи відзначають його твори, які стали справжніми шедеврами, визнаними не лише в Україні, але і за її межами.

Завдяки своєму унікальному стилю та глибокому зв'язку з українською традицією та культурою, Прокопів створює роботи, які не тільки вражають вишуканістю, але і торкаються національної ідентичності. Його творчість використовує геральдичні мотиви та декоративні принципи, а його роботи, такі як серії "Українка" та "Шевченкіана", свідчать про його глибокий зв'язок з історією та культурою України.

Прокопів залишає свою спадщину не лише через вражаючі твори мистецтва, але і через плідну педагогічну діяльність, що впливає на розвиток мистецької сцени. Він є яскравим прикладом симбіозу таланту, професіоналізму та відданості мистецтву та освіті, що робить його ключовою постаттю в історії українського мистецтва.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Авраменко О. Зміни парадигми функціонування образотворчого мистецтва в Україні 1950–2005 років // Нариси з історії образотворчого мистецтва України ХХ ст. : в 2 кн. Київ : Інтертехнологія, 2006. С. 193–239.
2. Агенція новин «Firtka» В Івано-Франківську відкрили виставку картин з лінолеуму 2015 URL: <https://www.firtka.if.ua/blog/view/v-ivanofrankivsku-vidkrili-vistavku-kartin-z-linoleumu-foto88656>
3. Александрович В. Українське малярство XIII–XV ст. Львів : [б. в.], 1995. 232 с.
4. Афанасьєв В. А. Українське радянське мистецтво в 1960–1980-х рр. : нариси з історії українського мистецтва. Київ : Мистецтво, 1984. 224 с.
5. Баранецька М. Галицький кореспондент «В Івано-Франківську презентували виставку прикарпатського художника ви». 2017, URL: <https://gk-press.if.ua/v-ivano-frankivsku-prezentuvaly-vystavku-prykarpatskogo-hudozhnyka-petra-prokopiva/>
6. Білецький П. О. Українське мистецтво другої половини XVII–XVIII століть. Київ : Мистецтво, 1981. 158 с.
7. Білокінь С. І. Бойчук та його школа. Київ : Мистецтво, 2017. 256 с.
8. Бірюльов Ю. Мистецтво львівської сецесії. Львів : Центр Європи, 2005. 184 с.
9. Вишеславський Г. Contemporary art України — від андеграунду до мейнстріму. Київ : Інститут проблем сучасного мистецтва Національної академії мистецтв України, 2020. 256 с.
10. Герман Л., Балашова О. Искусство украинских шестидесятников. Киев : Основы, 2015. 384 с.
11. Горбачов Д. Лицарі голодного ренесансу. Київ : Дух і Літера, 2020. 376 с.
12. Горбачов Д. Малевич та Україна. Київ : СІМСтудія, 2006. 456 с.
13. Горбачов Д. Шедеври українського живопису. Київ : Мистецтво, 2008. 608 с.

14. Жаборюк А. А. Український живопис останньої третини ХІХ — початку ХХ ст. Київ; Одеса : Либідь, 1990. 312 с.
15. Іванишин О. Я культурний «Відомі художники Прикарпаття» 2023, URL: <https://ifrankivchanyn.com/uk/eternal-vidomi-hudozhnyky-prykarpattya>
16. Історія українського мистецтва : у 5 т. / Гол. ред. Г. Скрипник. Київ : Інститут мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М. Т. Рильського НАН України, 2006–2011.
17. Історія українського мистецтва : у 6 т. / Гол. ред. кол.: М. П. Бажан. Київ : Головна редакція УРЕ, 1966–1970.
18. Жолтовський П. М. Малюнки Києво-Лаврської іконописної майстерні. Київ : Наукова думка, 1982. 286 с.
19. Жолтовський П. М. Український живопис ХVІІ–ХVІІІ ст. Київ : Наукова думка, 1978. 327 с.
20. Жолтовський П. М. Художнє життя на Україні в ХVІ–ХVІІІ ст. Київ : Наукова думка, 1983. 178 с.
21. Казимир Малевич. Київський аспект / Упоряд. Т. Філевська. Київ : Родовід, 2019. 336 с.
22. Кара-Васильєва Т., Чегусова З. Декоративне мистецтво України ХХ століття. У пошуках «великого стилю». Київ : Либідь, 2005. 280 с.
23. Кашуба-Вольвач О. Українська академія мистецтва. Історія заснування та фундатори. Київ : Родовід, 2015. 272 с.
24. Косів В. Українська ідентичність у графічному дизайні 1945–1989 років. Київ : Родовід, 2019. 480 с.
25. Криволапов М. О. Про мистецтво та художню критику України ХХ століття. Київ : Видавничий дім А+С, 2006. 268 с.
26. Лагутенко О. А. Українська графіка першої третини ХХ століття. Київ : Грані-Т, 2006. 240 с.

27. Лобановський Б. Б., Говдя П. І. Українське мистецтво другої половини XIX — початку XX ст. Київ : Мистецтво, 1989. 204 с.
28. Ложкіна Л. Перманента революція. Мистецтво України XX — початку XXI століття / Пер. з рос. Київ : ArtHuss, 2019. 496 с.
29. Март Ю. RAI Media group. «Випускники Інституту мистецтв представили свої роботи у виставковій залі Спілки художників.» 2023. URL: <https://rai.ua/novyny/vypusknyky-instytutu-mystetstv-predstavlyly-svoi-roboty>
30. Максимлюк В. Енциклопедія Сучасної України Прокопів Петро Микитович / І. В. Максимлюк // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол. : І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. — К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2023. URL: <https://esu.com.ua/article-879430>
31. Мистецька освіта: минуле, сучасне, майбутнє (до 30-ти річчя кафедри образотворчого мистецтва імені Михайла Фіголя) : матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції, 7–8 листопада 2013 р. / [Цепенда І. Є., Завгороднюк А. В., Грицан А. В. та ін.; за ред. Б. В. Бойчука]. — Івано-Франківськ : Супрун В. П., 2013. — С. 265.
32. Мороз Я. Онлайн видання «Репортер» 2016 URL:<https://report.if.ua/lyudy/frankivski-hudozhnyky-pidgotuvaly-vesnyanu-vystavku-kartyn-foto/>
33. Мудрак М. «Нова генерація» і мистецький модернізм в Україні. Київ : Родовід, 2018. 352 с.
34. Мусієнко М. Мистецтво Майдану. Київ : Майстер-принт, 2015. 96 с.
35. Нарбут. Студії. Спогади. Листи [Реконструкція знищеного 1933 року «Нарбутівського Збірника»] / Упоряд. С. Білокінь. Київ : Родовід, 2020. 408 с.
36. Нога О. Малярство українського авангарду. 1905–1918 роки. Львів : Українські технології, 2000. 292 с.

37. Нариси з історії образотворчого мистецтва України ХХ століття : в 2 т. / Ред.-упоряд. О. О. Авраменко. Київ : Інтертехнологія, 2006.
38. Носко К., Лук'янець В. Де кураторство. Київ : IST Publishing, 2017. 256 с.
39. Онищенко В. Петро Прокопів : мистець і педагог [Графік, викладач Інституту мистецтв ПНУ ім. В. Стефаника] / В. Онищенко // Шлях перемоги. — 2011. — 9 лютого.
40. Паркомунa. Місце. Спільнота. Явище. Київ: PinchukArt-Centre, 2018. 208 с.
41. Педагогічна діяльність художника-графіка Петра Прокопівa : [бесіда з художником графіком Петром Прокопівом / спілкувалася Ірина Максимлюк] // Аудиторія. — 2016. — 7 листопада. — 4 с.
42. Петро Прокопів: Малярство. Графіка. Монументальне мистецтво. Іконопис [Текст] : каталог / [упоряд. П. Прокопів]. — Івано-Франківськ : Нова Зоря, 2007. — 48 с.
43. Петрова О. Мистецтвознавчі рефлексії: історія, теорія та критика образотворчого мистецтва 70-х років ХХ ст. — початку ХХІ ст. Київ : Видавничий дім «КМ Академія», 2004. 400 с.
44. Петрова О. Третє Око: Мистецькі студії. Київ : Фенікс, 2015. 478 с.
45. Протас М. О. Українська скульптура ХХ століття. Київ : Інтертехнологія, 2006. 278 с.
46. Роготченко О. О. Соціалістичний реалізм і тоталітаризм. Київ : Фенікс, 2007. 608 с.
47. Свередюк Р. 2023 року URL: <https://report.if.ua/lyudy/frankivski-hudozhnyky-pidgotuvaly-vesnyanu-vystavku-kartyn-foto/>
48. Світло в штрихах (Петро Прокопів та учні) : каталог виставки естампа / [Гол. ред. Головчак В.]. — Івано-Франківськ : Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника, 2011. — С. 2–3.
49. Сидор-Гібелінда О. Українці на Венеційській бієнале: Сто років присутності. Київ : Наш час, 2008. 302 с.

50. Сидоренко В. Д. Візуальне мистецтво від авангардних зрушень до новітніх спрямувань: Розвиток візуального мистецтва України ХХ–ХХІ століть. Київ : ВХ, 2008. 188 с.
51. Сіренко С. журнал «Місто» “Нехай буде на совісті тих людей, які це вирішили знищити”, – Петро Прокопів про сграфіто на дитсадку “Нехай буде на совісті тих людей, які це вирішили знищити”, – петро прокопів про сграфіто на дитсадку. 2019 URL:<https://mi100.info/2019/10/08/nehaj-bude-na-sovisti-tyh-lyudej-yaki-tse-vyrishyly-znyshhyty-petro-prokopiv-pro-sgrafito-na-dytsadku/>
52. Скляренко Г. Я. «Нова хвиля» і українське мистецтво кінця ХХ століття // Сучасне мистецтво. 2009. № 6. С. 188–196.
53. Скляренко Г. Я. Українські художники: з відлиги до Незалежності : в 2 кн. Київ : ArtHuss, 2018–2020.
54. Смирна Л. В. Століття нонконформізму в українському візуальному мистецтві. Київ : Фенікс, 2017. 480 с.
55. Соловійов О. І. Турбулентні шлюзи. Київ : Інтертехнологія, 2006. 192 с.
56. Степовик Д. В. Українська графіка ХVІ–ХVІІІ ст. Еволюція образної системи. Київ : Наукова думка, 1982. 332 с.
57. Сусак В. Українські мистці Парижа. Київ : Родовід ; А-ба-ба-га-ла-ма-га, 2010. 408 с.
58. Суспільство «Доценту Прикарпатського університету присвоїли звання звання «Заслужений діяч мистецтв»» 2017 URL:https://kurs.if.ua/news/dotsentu_prykarpatskogo_universytetu_prysvoily_zvannya_zasluzhenyy_diyach_mystetstv_ukrainy_49388.html
59. Сучасне образотворче мистецтво та арт-ринок в Україні / Підгот. І. Ю. Бурнашов. Київ : [б. в.], 2013. 19 с.
60. Ткачук Ч. Портал ексклюзивного контенту «Вежа» 2019. URL:https://www.vezha.org/prokopiv_petro_karpatska_kazka/

61. ТРК «Вежа» . «Як виглядають майстерні франківських художників» 2019, URL: <https://ifrankivchanyn.com/uk/eternal-vidomi-hudozhnyky-prykarpatyya>
62. Україна. 30 років незалежності. Стислий довідник / За ред. д. і. н., проф. Киридон А. М. Київ : Державна наукова установа «Енциклопедичне видавництво», 2021. 536 с.
63. Українське мистецтво ХХ століття в художній критиці. Теорія. Історія. Практика. 2-ге вид., перероб. і допов. Київ : КИТ, 2010. 475 с.
64. Український художній авангард: маніфести, публіцистика, бесіди, спогади, листи / Упоряд. Д. Горбачов. Київ : Дух і Літера, 2020. 640 с.
65. Чорне і біле (Петро Прокопів та учні) : католог виставки графіки / [упоряд. П. Прокопів]. — Івано-Франківськ : Нова Зоря, 2014. — С. 2–3.
66. Яковленко К. Чому в українському мистецтві є великі художниці. Київ : Publish Pro Ltd. ; PinchukArtCentre, 2019. 224 с.

Додатки

2.2.1. Прокопів Петро Микитович

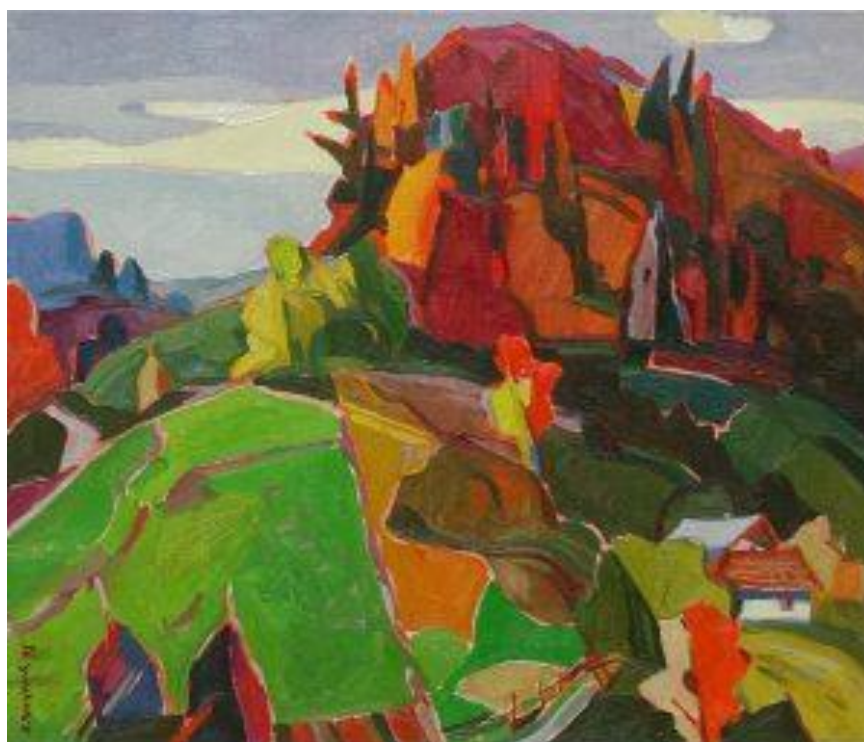
3.1.1. Петро Прокопів «Великодній натюрморт» 1947 р.

3.1.2. Прокопів П. Вівчар. 2006 р.

3.1.3. Прокопів П. Вівчар. 2006 р.

3.1.4. Прокопів П. На Німчицькому перевалі. 1998 р.

3.1.5. Прокопів П. Осінні візерунки. 2006 р.

3.1.6. Прокопів П. Храм. 2003 р.

3.1.7. Прокопів П. Церква у Ворохті. 2002 р.

3.1.8. Прокопів П. Велика писанка. 2001 р.

3.1.9. Прокопів П. Натюрморт з трійцею. 1995.

3.1.10. Прокопів П. Купальські вогні. 2010 р.

3.1.11. П. Прокопів «Полудень» 2004 р.

3.1.12. П. Прокопів «Три грації» 2006 р.

3.1.13. П. Прокопів «Марія» 2001 р.

3.1.14. П. Прокопів «Купальниці» 2003 р.

3.1.15. П. Прокопів «Цимбалістка» 1997 р.

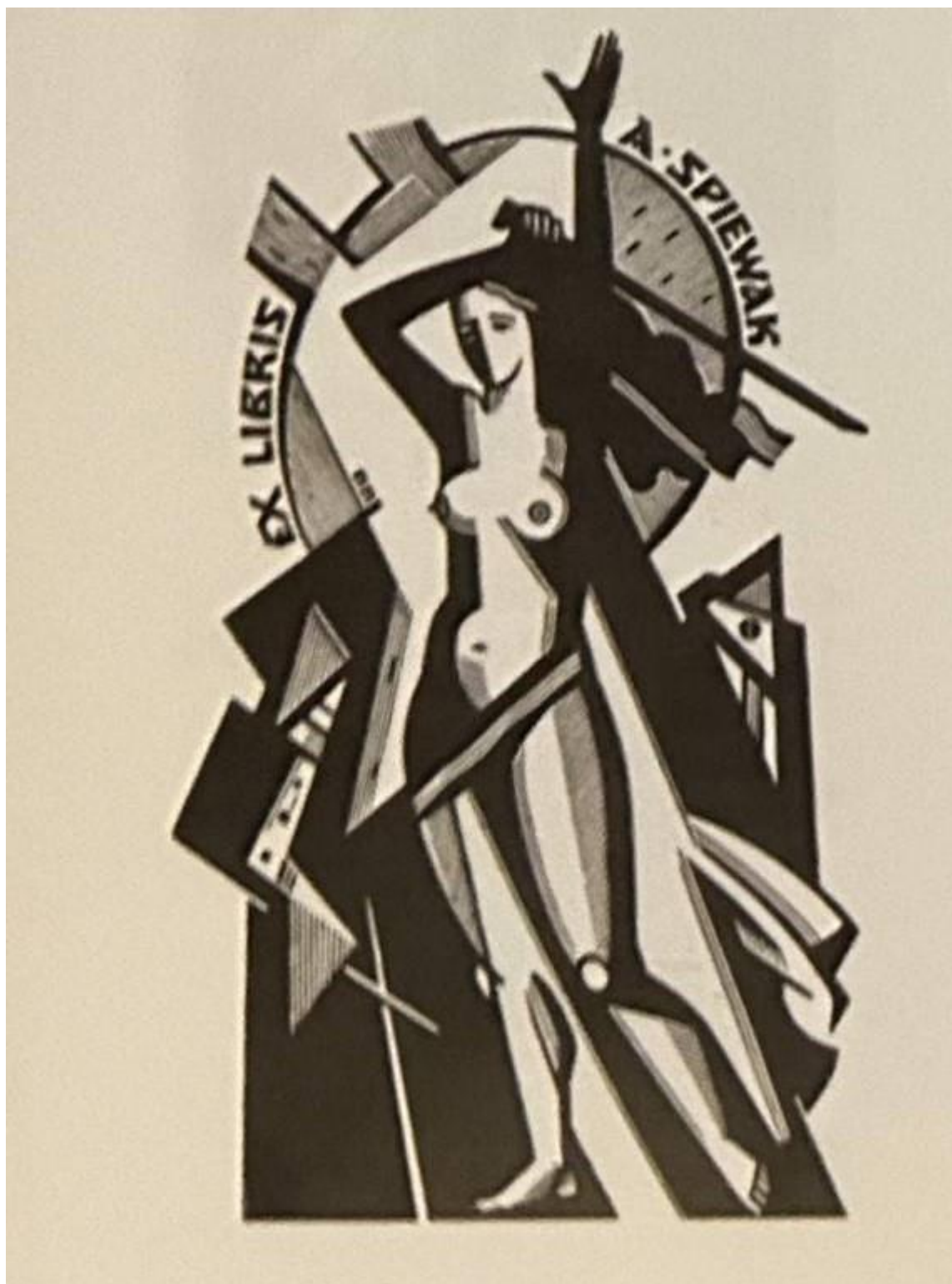
3.1.16. П. Прокопів «Змієборець» 2005 р.

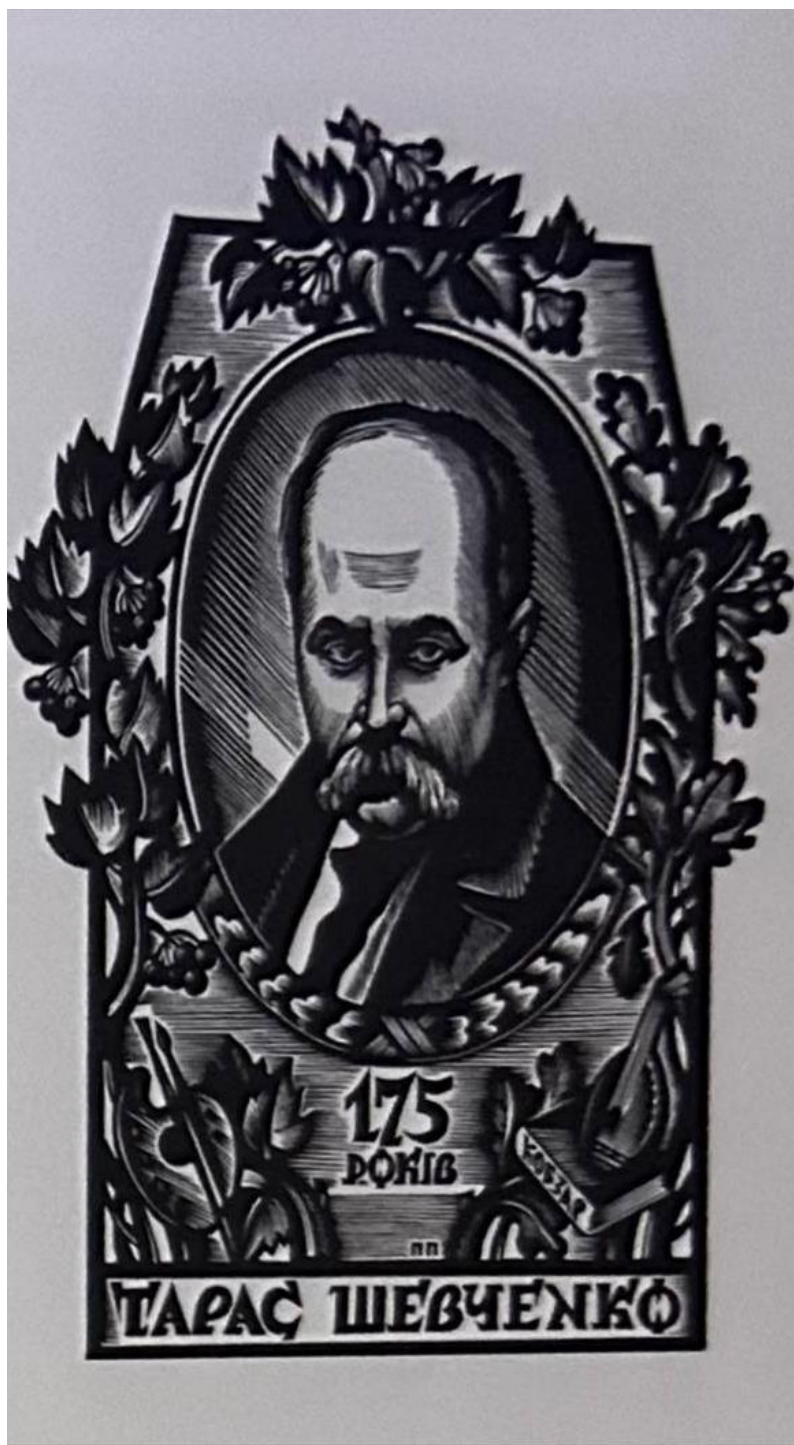
3.2.1.П. Прокопів «Княгиня» 2000 р.

3.2.1.П . Прокопів «Берегиня» 2000 р.

3.2.2.П. Прокопів «Ex Libris A. Spiewak» 1994

3.2.3.П. Прокопів «Тарас Шевченко 175 років» 1989 р.

3.2.4.П. Прокопів «Купальниці-ІІ» 1997 р.

3.2.5.П. Прокопів «Повернення» 1999 р.

3.2.6.П. Прокопів «Козацький натюрморт» 1996 р.

3.2.7.П. Прокопів «Ранок» 1999 р.

3.2.8.П. Прокопів «Різдвяний натюрморт» 1996 р.

3.2.9.П. Прокопів Виставка «Стефаникіана в екслібрисі» до 150 річчя з дня народження

3.2.10.П. Прокопів Виставка «Стефаникіана в екслібрисі» до 150 річчя з дня народження

3.2.11.П. Прокопів Друк екслібриса для Ірен Роїченко

3.2.12. П. Прокопів Мозаїка на автобусній зупинці в с. Маркова
Богородчанського р-ну

3.2.13. П. Прокопів Мозаїка на автобусній зупинці в с. Маркова
Богородчанського р-ну

3.2.14. П. Прокопів Мозаїка на автобусній зупинці в с. Маркова
Богородчанського р-ну

3.2.15. П. Прокопів Мозаїка на автобусній зупинці в с. Маркова
Богородчанського р-ну

3.2.16. П. Прокопів Мозаїчне панно “Оранта” в Центрі науково-технічної інформації 1990 р.

3.2.17. П. Прокопів Декоративне панно сграфіто на фасаді адміністративного будинку Івано-Франківського галузевого відділення тресту “ОРГХІМ” (у співавторстві з Петром Бочком) 1982 р.

3.2.18. П. Прокопів “Весна” декоративна композиція. 1982 р

3.2.19. П. Прокопів “Відпочинок” декоративна композиція. 1982 р

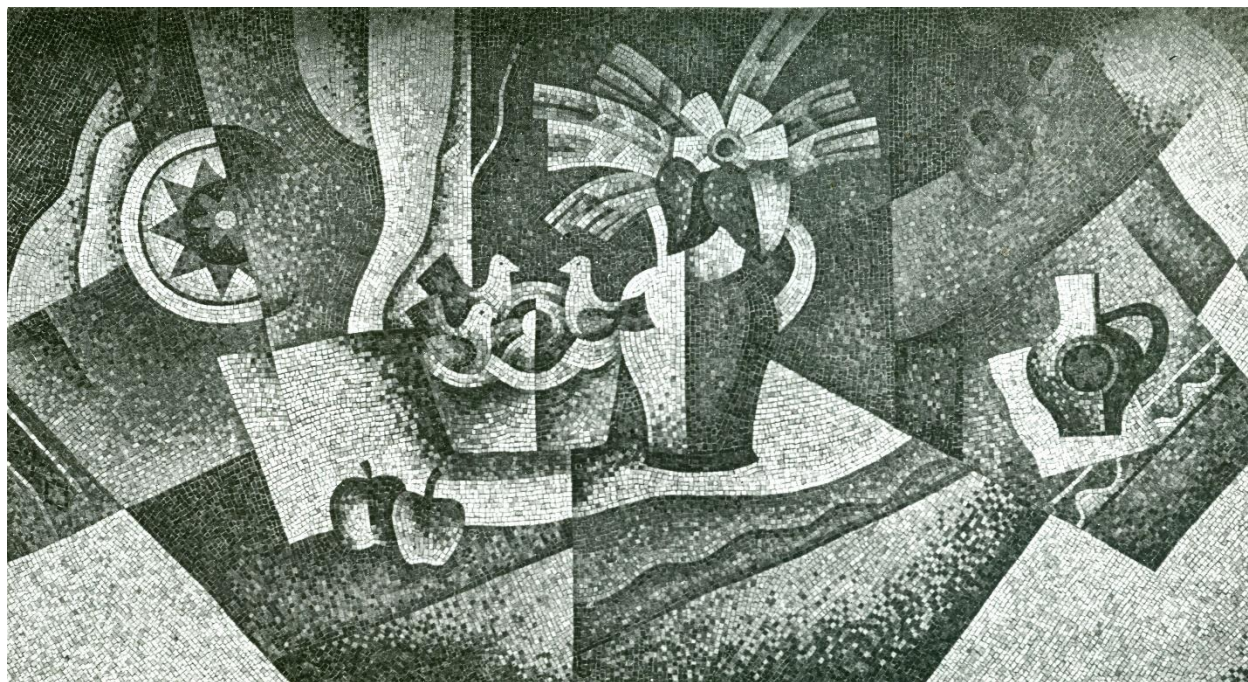
3.2.20. П. Прокопів “Літо” декоративна композиція. 1982р

3.2.21.П. Прокопів Декоративні композиції “Весна”, “Літо”, “Відпочинок” на будинку дитячого садочку в Івано-Франківську 1982 р.

3.2.22.П. Прокопів Декоративні композиції “Натюрморт з хлібом”,
“Натюрморт з самоваром” і “Натюрморт з соняшниками” на фасаді магазину
“Універсам” 1987 р.

3.2.23.П. Прокопів “Натюрморт з хлібом”. Мозаїчне панно 1987р

3.2.24.П. Прокопів “Натюрморт з самоваром”. Мозаїчне панно 1987р.

3.2.25.П. Прокопів “Натюрморт з соняшником”. Мозаїчне панно 1987р

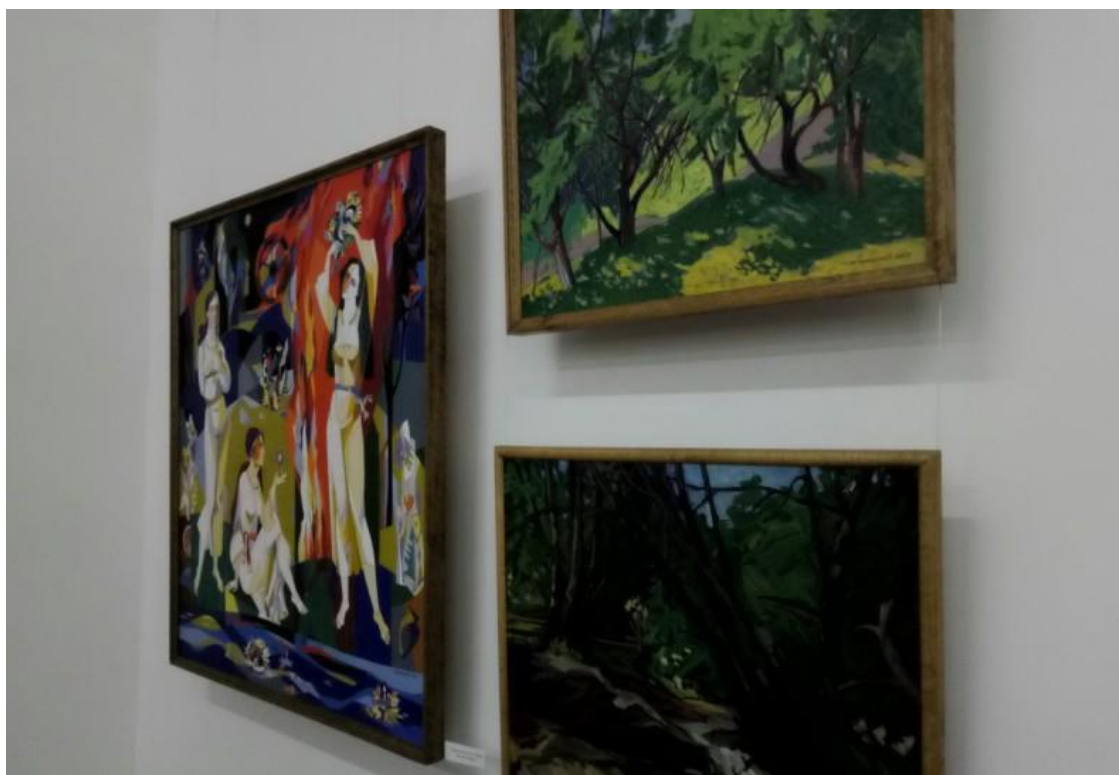
3.2.26.П. Прокопів Сграфіто навпроти білого Будинку на Грушевського (в співпраці з Боечко П. М.)

3.2.27.П. Прокопів Настінний розпис “Рідне місто” в крамниці “Філателія” 1986 р.

3.3.1. П.Прокопів у своїй майстерні

3.3.2. Виставка робіт Петра Прокопів

3.3.3. Виставка робіт П Прокопів

3.3.4. Виставка робіт П Прокопів

3.3.5. П.Прокопів з студентами

3.3.6.Науковий пікнік 2019 р. з майстер класами

3.3.7. Майстер клас до «Дня знань» в ліцеї 23